

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Finance a řízení

**VLIV PANDEMIE KORONAVIRU NA PŘÍJMY A VÝDAJE
STÁTNÍHO ROZPOČTU ČR V ROCE 2020**

Bakalářská práce

Autor práce: Jana Chalupová

Vedoucí práce: Ing. Libuše Měrtlová, Ph.D.

Jihlava 2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce:	Jana Chalupová
Studijní program:	Ekonomika a management
Obor:	Finance a řízení
Název práce:	Vliv pandemie koronaviru na příjmy a výdaje ČR v roce 2020
Cíl práce:	Cílem BP bude analyzovat vývoj plánovaných a skutečných příjmů státního rozpočtu podle jednotlivých druhů a jejich změny v důsledku koronavirové krize v roce 2020. Dílčím cílem bude zkoumat, jaké jsou dopady této krize do ekonomické a sociální situace vybraných rodin s dětmi, jak se změnily jejich příjmy a výdaje, zda využily podpory státu, zejména v oblasti čerpání dávek ošetřovného, podpory při ztrátě zaměstnání, podpory při omezení podnikání, ztrátě bydlení, řešení sociálního vyloučení.

Ing. Libuše Měrtlová, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce

Ing. Martina Kuncová, Ph.D.
vedoucí katedry
Katedra ekonomických studií

Abstrakt

Tato bakalářská práce si klade za cíl analýzu vlivu pandemie koronaviru na vývoj příjmů a výdajů státního rozpočtu v České republice za rok 2020. Teoretická část se zaměřuje především na principy a funkce veřejných financí, veřejné rozpočty, ale také na popis rozpočtové soustavy v České republice a představení státního rozpočtu jakož to nejvýznamnější části rozpočtové soustavy České republiky. Také je v teoretické části projednávána problematika rozpočtového deficitu, jeho důsledky a možnosti řešení. Praktická část se věnuje především státnímu rozpočtu, který byl schválen na rok 2020, analýze příjmů a výdajů a jak jejich vývoj ovlivnila pandemie koronaviru. Je provedena také analýza státního deficitu, na které jde vidět dopad pandemie koronaviru nejvíce. V neposlední řadě je dílčím cílem bakalářské práce zkoumat dopady koronaviru také na ekonomickou a sociální situaci rodin s dětmi.

Klíčová slova

Státní rozpočet roku 2020; příjmy státního rozpočtu; výdaje státního rozpočtu; pandemie koronaviru; veřejné finance; rodinné rozpočty

Abstract

This bachelor thesis aims to analyse the impact of the coronavirus pandemic on the development of state budget revenues and expenditures in the Czech Republic in 2020. The theoretical part focuses mainly on the principles and functions of public finances, public budgets, but also on the description of the budget system in the Czech Republic and the presentation the state budget as the most important part of the budget system of the Czech Republic. The issue of the budget deficit, its consequences and options for resolution are also discussed in the theoretical part. The practical part is mainly devoted to the state budget, which was approved for 2020, the analysis of revenues and expenditures and how their development was affected by the coronavirus pandemic. An analysis of the state deficit, on which the impact of a coronavirus pandemic is most visible, is also performed. Last but not least, the partial goal of the bachelor thesis is to investigate the effects of coronavirus on the economic and social situation of families with children.

Keywords

State budget for 2020; state budget revenues; state budget expenditures; coronavirus pandemics; public finances; family budgets

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Podle § 47b zákona o vysokých školách souhlasím se zveřejněním své práce podle směrnice prorektora pro studium č. 2/2020, a to bez ohledu na výsledek obhajoby.

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 28. června 2021

.....

Podpis studenta/ky

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat paní Ing. Libuši Měrtlové, Ph.D. za její odborný dohled, připomínky a rady, které mi během zpracování bakalářské práce poskytla.

Obsah

Seznam obrázků.....	7
Seznam tabulek	8
Seznam zkratk.....	9
Úvod	10
1 Teoretická část	12
1.1 Veřejné finance, jejich principy a funkce	12
1.2 Pozitivní a normativní pohled na veřejné finance	13
1.3 Veřejné rozpočty a jejich funkce	14
1.4 Rozpočtová soustava v ČR	18
1.5 Rozpočtový deficit	19
2 Praktická část	22
2.1 Rozpočet roku 2020.....	22
2.2 Koronavirová pandemie a její dopad na státní rozpočet	26
2.3 Příjmová strana státního rozpočtu	26
2.4 Výdajová strana po pandemii	32
2.5 Deficit státního rozpočtu	36
2.6 Dopad pandemie na rodinné rozpočty	38
2.7 Predikce pro rok 2021	45
Závěr	47
Seznam použité literatury	49

Seznam obrázků

Obrázek 1 Rozpočtová soustava.....	18
Obrázek 2 Struktura příjmů	23
Obrázek 3 Struktura výdajů	24
Obrázek 4 Vývoj příjmů 1993-2020	32
Obrázek 5 Průběh salda státního rozpočtu	36
Obrázek 6 Saldo státního rozpočtu	37
Obrázek 7 Graf k otázce č. 1.....	38
Obrázek 8 Graf k otázce č. 2.....	39
Obrázek 9 Graf k otázce č. 3.....	39
Obrázek 10 Graf k otázce č. 4.....	40
Obrázek 11 Graf k otázce č. 5.....	41
Obrázek 12 Graf k otázce č. 6.....	41
Obrázek 13 Graf k otázce č. 7.....	42
Obrázek 14 Graf k otázce č. 8.....	42
Obrázek 15 Graf k otázce č. 9.....	43
Obrázek 16 Graf k otázce č. 10.....	43
Obrázek 17 Graf k otázce č. 11.....	44

Seznam tabulek

Tabulka 1 Schéma: veřejné příjmy	16
Tabulka 2 Schéma: veřejné výdaje	16
Tabulka 3 Druhové členění příjmů	23
Tabulka 4 Druhové členění výdajů	25
Tabulka 5 Členění sociálních dávek	25
Tabulka 6 Příjmy březen, duben	28
Tabulka 7 Příjmy květen - červen	29
Tabulka 8 Příjmy červenec – září	29
Tabulka 9 Příjmy říjen – prosinec	30
Tabulka 10 Výdaje březen – duben	33
Tabulka 11 Výdaje květen – červen	33
Tabulka 12 Výdaje červenec – září	34
Tabulka 13 Výdaje říjen – prosinec	34
Tabulka 14 Přímá opatření	35
Tabulka 15 Předpokládaný vývoj státního rozpočtu	46

Seznam zkratek

ČR	České republika
ČTK	Česká tisková kancelář
DPH	Daň z přidané hodnoty
HDP	Hrubý domácí produkt
MF	Ministerstvo financí
mld.	miliarda
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
SR	státní rozpočet
WHO	Světová zdravotnická organizace

Úvod

Bakalářská práce na téma „Vliv pandemie koronaviru na příjmy a výdaje státního rozpočtu ČR v roce 2020“ lze při jejím zpracování uchopit a zpracovat z mnoha různých pohledů. Jedním z nich je porovnání absolutních čísel příjmové a výdajové strany a vyčíslení jejich rozdílů, tedy rozpočtového přebytku nebo deficitu. Tak bychom se například dozvěděli, že celkové příjmy státního rozpočtu za rok 2020 dosáhly výše 1 475,48 mld. Kč, celkové výdaje dosáhly částky 1 842,93 mld. Kč, z čehož vyplývá deficit státního rozpočtu ve výši 367,45 mld. Kč. Avšak tyto informace nám samy o sobě nic významného neřeknou. Pokud například státní deficit porovnáme z historického hlediska, zjistíme tak, že rozpočtový deficit za rok 2020 je nejhorším výsledkem v historii České republiky. Pro zjištění, proč tomu tak je, je nutné příjmy a výdaje rozpočtu prozkoumat více do hloubky, než jen porovnáním absolutních čísel a více si rozebrat jejich vývoj. A to především kvůli tomu, že na vývoj státního rozpočtu působí přímo či nepřímo mnoho faktorů. Tato bakalářská práce má za cíl zkoumat především faktor pandemie koronaviru a tedy zanalyzovat, jak se příjmy a výdaje rozpočtu změnily s příchodem pandemie.

Práce se nebude zabývat pouze státním rozpočtem, ale také rozpočty rodin. Dílčím cílem bakalářské práce je zkoumat dopady pandemie koronaviru na ekonomické a sociální situace rodin s dětmi. Je důležité, aby rodiny měli základní přehled o svých financích, znaly výši svých příjmů a výdajů, ale také měly k dispozici „železnou“ rezervu. A to hlavně v případě krize. Při neočekávaném poklesu příjmů či při nárůstu výdajů, by rodina měla mít k dispozici peněžní zásobu a částečně by také měla rodinám pomoci podpora státu.

Motivací k psaní bakalářské práce na toto téma byla především aktuálnost tématu. Pandemie koronaviru se dotkla každého z nás a jakýmsi způsobem nás všechny ovlivnila. Tak, jak se dotkla každého z nás, ovlivnila také ekonomiku, což se podepsalo i na státním rozpočtu a hospodaření rodin. Hlavním cílem této bakalářské práce na téma „Vliv pandemie koronaviru na příjmy a výdaje ČR v roce 2020“ je analýza změn jednotlivých položek ve státním rozpočtu a zhodnocení celkového dopadu koronavirové krize na příjmovou a výdajovou strukturu státního rozpočtu České republiky v roce 2020.

Teoretická část se zaměřuje na význam, funkce a úkoly veřejných financí. Kapitoly v teoretické části se zaměřují především na vymezení pojmů, jako co jsou například veřejné finance a jak je zde chápat. Také charakterizuje státní rozpočet, jeho hlavní znaky, funkce a rozpočtové zásady. Dalším důležitým tématem práce jsou veřejné rozpočty, jejich příjmy a také výdaje a charakteristika rozpočtové soustavy České republiky.

Praktická část se věnuje státnímu rozpočtu České republiky v roce 2020 a v jaké podobě byl schválen. Následně jsou rozebrány jednotlivé příjmové a výdajové položky tak, jak byly schváleny. Dále se bakalářská práce věnuje tomu, jak se plnění rozpočtu vyvíjelo po vypuknutí koronavirové pandemie, také jak se začaly měnit příjmy a výdaje státu spojené s krizí. Cílem je porovnat a zanalyzovat plánované položky rozpočtu s těmi skutečnými.

Dalším dílčím cílem této práce je posouzení dopadů koronavirové krize na ekonomickou situaci vybraných rodin na Vysočině. Pomocí dotazníkového šetření zanalyzovat hospodaření rodin během krize, jejich změny u příjmů, ale také u výdajů. Cílem je také zanalyzovat, jakým způsobem je koronavirová krize ovlivnila a zda rodiny využily podporu státu. Úmyslem je ukázat, jak se podpora pro rodiny podepsala na státním rozpočtu.

V neposlední řadě bude rozebrán rozpočtový deficit a jeho řešení. A také stanovení a provedení odhadu budoucího vývoje státního rozpočtu v následujícím roce s ohledem na koronavirovou pandemii.

Metody zkoumání:

- Analýza
- Dedukce
- Indukce
- Syntéza
- Komparace
- Dotazování - dotazníkové šetření
- Pozorování

1 Teoretická část

Státní rozpočet je jeden z největších prvků veřejných rozpočtů. Avšak, tak jak ho známe v nynější podobě, se sestavuje teprve od 19. století, ale i přesto je úzce spjat s fungováním státu. Hlavním důvodem vzniku státního rozpočtu bylo oddělit státní peníze od soukromých peněz panovníka, hlavně za fungování Habsburské monarchie. Každý stát ke svému fungování a rozvoji, stejně jako společnost sama, musí plánovat své výdaje. K tomu lze použít různé formy a rozdílné prostředky, podle podstaty společenského režimu. Původně stát používal nepřehledné řady fondů, teď k těmto účelům používá státní rozpočet.

Bývalý prezident Václav Klaus státní rozpočet vystihnul takto *„Státní rozpočet je bezesporu nejvýznamnějším ‚plánem‘ práce vlády na každý následující rok. Neznamená to, že zužujeme politické rozhodování vlády na věci ekonomické nebo že všechno podřizujeme penězům. Znamená to však, že tato základní finanční bilance dává státu ono tolik potřebné ‚rozpočtové omezení‘ neboli pevnou hranici, kam až může jít, co všechno může svými aktivitami dělat a ovlivňovat.“* (Obhajoba zapomenutých myšlenek, 1997) Za mě tento citát vyjadřuje podstatu státního rozpočtu a je velmi adekvátní.

1.1 Veřejné finance, jejich principy a funkce

Státní rozpočet je nedílnou součástí veřejných financí. Existuje více definicí, které vymezují veřejné finance. Najít přesnou definici, která by vystihla celou podstatu veřejných financí, je náramně těžké. Například Hamerníková (2010) ve své knize Veřejné finance uvádí, že *„Veřejné finance jsou modernějším pojmem, sloužícím k označení specifických finančních vztahů a operací, probíhajících v rámci ekonomického systému mezi autoritami (orgány a institucemi) tzv. veřejné správy na straně jedné, a ostatními subjekty na straně druhé (tj. občany, domácnostmi, firmami, neziskovými organizacemi apod.)“* Z výše uvedené definice vyplývá, že stát je zřizovatel veřejných financí a poskytuje služby subjektům na území, které má na starost.

Další definici uvedla Lajtkepová (2007) ve své publikaci Veřejné finance. *„Veřejné finance jsou peněžní vztahy, vznikající v souvislosti s tvorbou, rozdělováním a užitím peněžních fondů spojených s činností veřejných institucí. Podstatnou charakteristikou těchto vztahů je to, že vždy jedním ze subjektů je stát, případně město, obec.“* I z této definice vyplývá, že stát je poskytovatelem veřejných financí. Lajtkepová mluví i o rozdělení a užití financí, což lze dobře vidět na přerozdělování různých druhů transferů, například ve formě dotací či sociálních dávek.

Třetí pohled na veřejné finance ve svém díle uvádí Liška (2004) *„Moderní stát jako společenská instituce plní celou řadu funkcí, a aby plnění těchto funkcí mohl stát zabezpečovat, musí disponovat vlastními finančními prostředky. Tyto prostředky označujeme jako veřejné finance“.* Tato definice opět mluví o státu, avšak jako o podnikatelském subjektu, který pomocí svých státních podniků poskytuje na trhu obyvatelům služby. Jde především o státní správu, obranu, školství ale také například o zdravotnictví. Stát tak vstupuje do tržní ekonomiky, je její neoddelitelnou součástí a podílí se na ekonomické produktivitě.

Veřejné finance jsou založeny na třech principech neboli pilířích. Tyto principy jsou: nenávratnost, neekvivalence a nedobrovolnost.

Princip nenávratnosti: Na nenávratnosti veřejných financí je založena většina peněžních operací nebo alespoň na podmíněné návratnosti. Tím, že jedinec zaplatí daň, mu nevzniká žádný nárok na vrácení či proplacení platby. Stát tedy není povinen uskutečňovat protiplnění za odvedené platby daní či poplatků. (Lajtkepová, 2007)

Princip neekvivalence: To znamená, že když vzniká v rámci veřejných financí konkrétní vztah odvodu daně, není znám účel platby. Když jedinec zaplatí daň, v tu chvíli se neví, na jaký účel bude jeho platba použita. Jedinec ani nemůže očekávat, že zpětnou formou veřejných výdajů dostane zpět přesně tolik, kolik na daních zaplatil. (Lajtkepová, 2007)

Princip nedobrovolnosti: Tento princip je založen na tom, že daňoví poplatníci mají povinnost odvádět různé druhy daní a poplatků do systému veřejných financí. Povinnost platby je uzákoněna legislativní cestou a stát si povinnost platit může domáhat pomocí sankcí či pokut a poplatků. (Lajtkepová, 2007)

1.2 Pozitivní a normativní pohled na veřejné finance

Veřejné finance můžeme vymežit jak z pohledu pozitivního, tak z pohledu normativního. Každý z těchto pohledů je založen na jiné teorii, kdy si v první části přiblížíme normativní pohled, zvláště jeho tři fiskální funkce. V druhé části pak bude řeč o pozitivním pohledu na veřejné finance, především o teorii byrokracie Williama A. Niskanena.

1.2.1 Normativní pohled

Hlavním představitelem normativního pohledu na veřejné finance je Richard A. Musgrave, americký ekonom německého původu. Základním bodem normativního pohledu je zdůraznění společenské potřeby veřejných financí. Normativní pohled je opřen hlavně o poznatky z teorie tržního selhání, ke kterému dochází, pokud neexistují podmínky nutné pro dosažení tržně efektivního řešení nebo dochází k jejich porušování. Za těchto situací by stát měl naplňovat 3 základní fiskální funkce – alokační, redistribuční a stabilizační. Každá z funkcí definuje jiné argumenty pro existenci systému veřejných financí a nutnosti veřejných výdajů. (Dvořák, 2008)

Alokační funkce má za úkol umístit peněžní prostředky tam, kam jsou potřeba, tedy do příslušných hospodářských sfér. Pomocí systému veřejných systémů má zvýšit výkonnost tržní alokace zdrojů, hlavně z důvodu její časté neefektivity. Normativní teorie se povětšinou zaměřuje na problém externalit a veřejných statků, ale také na nedokonalou konkurenci či asymetrickou informaci. Cílem této funkce se stát snaží prostřednictvím systému veřejných financí zvýšit efektivnost alokace zdrojů. Může tak činit na výdajové straně, například přímým dotováním produkce u veřejných statků, ale i na straně příjmové, a to díky vhodné daňové politice, pokud existují negativní externality. (Dvořák, 2008)

Funkce redistribuční vychází z nutnosti zmírnit nerovnosti rozdělení bohatství a důchodů ve společnosti. Stejně jako u funkce alokační, může stát zasahovat jak na straně výdajové, tak na straně příjmové. Na straně příjmové tak činí pomocí transferových plateb a na straně příjmové k tomu používá progresivní daňový systém. Je velmi složité najít sociální a ekonomickou rovnost, kde leží přijatelné hranice přerozdělení. Vždy existují jednotlivci, kteří z takového přerozdělení těží na úkor jiných, kteří na něho doplácí. Tyto dvě skupiny se liší pouze počtem a složením lidí. Velikost a struktura obou skupin se mění na základě výsledků

každoročního rozpočtového boje. I proto je schvalování státního rozpočtu tak konfliktní a komplikované, jelikož se občané snaží prostřednictvím politických stran zvrátit situaci, pokud pro ně není výhodná a ti, kteří jsou zvýhodnění, se snaží si svoji pozici udržet. (Dvořák, 2008)

Poslední **stabilizační funkce** se snaží zmírňovat oscilace míry ekonomické aktivity, které jsou způsobené hospodářským cyklem. Snaží se o aktivní použití veřejných financí v rámci používané fiskální politiky, která se pak stává součástí hospodářské politiky státu. V případě, že se ekonomika nachází v recesi, vláda se jí snaží vzkřísit pomocí fiskální expanze. Pokud hrozí tzv. přehřátí, ke kterému může dojít při expanzi, vláda používá fiskální restrikcí. Pokud by vláda špatně uskutečňovala fiskální politiku, hrozí destabilizace tržního systému a také další prohlubování ekonomických problémů. (Dvořák, 2008)

1.2.2 Pozitivní pohled

Pozitivní pohled na veřejné finance vychází z poznatků teorie veřejné volby, která přispívá ke kritickému pohledu na vládní zásahy obecně, ale i ve fiskální oblasti. Vnímá tedy veřejné finance jako možnou příčinu vládních selhání, pokud jsou alokační, redistribuční či stabilizační opatření vlády špatná. Ti, kteří zastávají pozitivní pohled na veřejné finance, poukazují na fakt, že ne vždy jsou vládní zásady nejvhodnějším řešením problému a že rozhodování v oblasti veřejných financí je výrazně ovlivněno zájmy různých skupin, což vede k přerozdělení v prospěch určité skupiny, ne však pro všeobecný prospěch. Mezi zastánce pozitivního pojetí patří kupříkladu James Buchanan či Gordon Tullocka. (Dvořák, 2008)

Dle teorie byrokracie Williama A. Niskanena patří k nejčastějším důvodům vládního selhání omezené informace, monopolní pozice vlády, problém principal-agent a externality. Omezené informace mají za důsledek například nedostatečnou motivovanost voličů při získávání informací o kandidátech a jejich programech. Podle teorie veřejné volby je vláda monopolní poskytovatel veřejných statků, což budí nízký zájem a malou motivaci k odezvě na veřejnou poptávku. Problém principal-agent ukazuje, že voliči mají velmi rozličné zájmy, což vede k prosazování potřeb voličů ve svém volebním okrsku, často na úkor všeobecného prospěchu. (Hampl, 2001)

1.3 Veřejné rozpočty a jejich funkce

Veřejné rozpočty jsou základním nástrojem veřejné politiky a padá na ně významná pozornost společnosti. Jsou také nejvýznamnější součástí rozpočtové soustavy, protože jimi proudí největší objem finančních prostředků. Veřejný rozpočet je ten, který sdružuje a rozděluje především veřejné prostředky, o kterých se rozhoduje veřejnou volbou a také podléhají veřejné kontrole, k zajištění veřejných statků. Na veřejný rozpočet lze nahlížet z více úhlů: jako na peněžní fond, také jako na nástroj fiskální politiky státu, ale také je rozpočet finanční plán, který je povinné každoročně schvalovat. Schvalování veřejných rozpočtů je dlouhý a složitý proces, jelikož u mnoha příjmů jde o pouhý odhad budoucích příjmů a je důležité co nejpřesněji stanovit velikost jednotlivých složek. (Kodedová, 2005)

1.3.1 Veřejné příjmy

Veřejné příjmy jsou v podstatě prostředky pro krytí veřejných výdajů. Významným způsobem se podílejí na přerozdělení hrubého domácího produktu, a to nenávrtným způsobem. Pokud chce vláda sestavovat vyrovnaný rozpočet, veřejné příjmy jsou pro ni rozpočtovým omezením, jelikož vytvářejí horní rozpočtovou hranici, za kterou již bude rozpočet nevyrovnaný. Příjmy jsou tvořeny především z daní a jiných různých poplatků, které musí občané odvádět. Také se do veřejných příjmů zahrnují příjmy z veřejného podnikání, z nakládání s veřejným majetkem, pokuty, výnosy z podnikání státních firem či úvěry od peněžních institucí. (Lajtkepová, 2007)

Veřejné příjmy můžeme členit z mnoha hledisek, a to následovně:

Hledisko návratnosti:

Z tohoto pohledu můžeme příjmy rozdělit na návratné a nenávratné. Příjmy návratné se čerpají pouze po určitou dobu. Jedná se o půjčku a peníze musí být vráceny tomu subjektu, který peněžní prostředky státu zapůjčil. Nenávratné příjmy se dělí na daňové a nedaňové příjmy. Příjmy nenávratné jsou ve veřejném rozpočtu trvalým zdrojem. (Lajtkepová, 2007)

Hledisko časové:

Z časového hlediska dělíme příjmy na běžné a kapitálové. Běžné příjmy se každoročně opakují a jsou určeny pro krytí běžných výdajů. Kapitálové příjmy jsou tedy jednorázové neopakující se příjmy, například příjem z prodeje majetku. (Lajtkepová, 2007)

Hledisko závaznosti:

Dle míry závaznosti můžeme příjmy rozdělit na obligatorní a fakultativní. Obligatorní příjmy jsou povinné a garantované zákony. Jsou to například daňové příjmy, které jsou zákony vynucené. Fakultativní příjmy jsou ty, které závisí na rozhodnutí organizací veřejné správy, zejména územního samosprávného celku. Jde například o místní poplatky. (Lajtkepová, 2007)

Hledisko územní:

Dle území rozlišujeme příjmy celostátní a municipální. Celostátní příjmy jsou vybírány po celém území České republiky. Jedná se například o daň z přidané hodnoty. Municipální neboli místní příjmy plynou do místních rozpočtů. Příkladem jsou místní poplatky nebo daň z nemovitosti. (Lajtkepová, 2007)

Hledisko rozpočtu, kam plynou:

Podle hlediska zařazení příjmů v rozpočtové soustavě lze příjmy rozdělit na fiskální a parafiskální. Fiskální příjmy jsou příjmy, které plynou do veřejných rozpočtů a parafiskální příjmy plynou do mimorozpočtových fondů. (Peková, 2008)

Na níže uvedeném schématu v tabulce č. 1 je přehledné znázornění členění veřejných příjmů.

Tabulka 1 Schéma: veřejné příjmy

Nenávratné	vlastní	daňové	svěřené daně	běžné
			sdílené daně	
			místní daně	
			správní poplatky*	
		nedaňové	z majetku	běžné a kapitálové
			z podnikání	
			úroky, dividendy	běžné
			uživatelské poplatky	
			z mimorozpočtových fondů	
		ostatní		
Návratné	dotace	účelové	běžné a kapitálové	
		neúčelové		
		úvěrové půjčky z emisí obligací		

Zdroj: Peková (2008), vlastní zpracování

*U správních poplatků je veden teoretický spor, zda mají daňový či nedaňový charakter. (Peková, 2008)

1.3.2 Veřejné výdaje

Veřejné finance slouží k financování netržních činností státu a územní samosprávy, tedy hrazení veřejných statků a služeb, které jsou hrazeny z veřejných rozpočtů. S tím souvisejí i funkce veřejných financí neboli funkce alokační, redistribuční a stabilizační. Činnosti jsou zabezpečeny prostřednictvím institucí a také organizací, které jsou státem či územní samosprávou zřízeny. Tyto instituce a organizace jsou tedy financovány z veřejných výdajů. (Peková, 2008)

Stejně jako veřejné příjmy, tak i veřejné výdaje je možné klasifikovat z různých hledisek. V schématu níže v tabulce č. 2 je přehledné členění výdajů dle Pekové (2008)

Tabulka 2 Schéma: veřejné výdaje

Běžné	neinvestiční nákupy, výdaje na mzdy atd.	
	neinvestiční transfery	podnikatelským subjektům
		neziskovým organizacím
		obyvatelům
		jiným rozpočtům
		mimorozpočtovým fondům
	placené úroky	
	neinvestiční půjčky	
	investiční výdaje	
	nákup akcií, majetkových podílů apod.	
Kapitálové	kapitálové transfery	podnikatelským subjektům
		neziskovým organizacím
		jiným rozpočtům
		mimorozpočtovým fondům
	investiční půjčky	
	ostatní, splátky půjček apod.	

Zdroj: Peková (2008), vlastní zpracování

Hledisko druhového třídění:

Z hlediska druhového třídění lze veřejné výdaje rozdělit na běžné a kapitálové výdaje. Běžné výdaje jsou každoročně se opakující výdaje. Podstatná část běžných výdajů jsou nárokovatelné mandatorní výdaje. Kapitálové výdaje financují především investice státu, které jsou zpravidla jednorázové a mohou přesahovat rozpočtové období. (Peková, 2008)

Hledisko návratnosti:

Dalším členěním veřejných výdajů je klasifikace na nenávratné a návratné výdaje. Charakter nenávratných veřejných výdajů má rozhodující část výdajů. Tyto výdaje financují především činnost státu. Návratné výdaje mohou být například návratné půjčky či výdaje související s finančním investováním. (Peková, 2008)

Hledisko místa, odkud jsou vynakládány:

Výdaje také můžeme rozdělit na výdaje z veřejných rozpočtů a na výdaje z mimorozpočtových fondů. Výdaje z veřejných rozpočtů jsou největší a podstatná část výdajů vynakládána ze státního rozpočtu. Výdaje z mimorozpočtových fondů ve většině případů pouze doplňují první skupiny. (Lajtkepová, 2007)

Hledisko plánovanosti výdajů:

Hledisko plánovanosti výdajů je důležité při sestavování a schvalování veřejných rozpočtů. Členíme je na plánovatelné a neplánovatelné. Plánovatelné výdaje lze dopředu naplánovat. Velká část těchto výdajů jsou mandatorní výdaje a kvazimandatorní výdaje. Neplánovatelné výdaje jsou neočekávané, avšak nelze se jim vyhnout. (Lajtkepová, 2007)

Makroekonomické hledisko:

Z hlediska makroekonomického lze výdaje rozdělit na vládní výdaje a peněžní transfery. Vládní výdaje se vynakládají na nákup zboží a služeb od soukromého odvětví pro zajištění veřejných statků. Kdežto peněžní transfery jsou poskytnuty subjektům, které se nacházejí mimo rozpočtovou soustavu, a to za stanovených podmínek. Z tohoto vztahu nevzniká žádné protiplnění. (Peková, 2008)

V praxi se velmi často výdaje klasifikují na **mandatorní, kvazimandatorní a nemandatorní**. Mandatorní výdaje je stát povinen zajišťovat dle zákona nebo jsou předepsány jinými právními předpisy či smluvními závazky. Jedná se o zajištění pro občany na vyplácení sociálních dávek, důchodů nebo například na vyplácení podpory v nezaměstnanosti. Avšak spadají sem kupříkladu výdaje na volby, výdaje na dluhovou službu nebo odvody a příspěvky do rozpočtu EU a mezinárodních organizací. (MF, 2020 A)

K vyplácení kvazi-mandatorních výdajů není stát přímo zavázán zákonem, ale jsou nezbytné pro zajištění chodu státu. Proto se nemůže zříci jejich úhrady. Do kvazi-mandatorních výdajů patří zejména mzdy pracovníků rozpočtových a příspěvkových organizací, které mají na výdajích největší podíl. Třetí skupina výdajů jsou nemandatorní výdaje. Tyto výdaje umožňují vládě reagovat na hospodářský vývoj a určovat rozvoj společnosti a ekonomiky státu. (Dubská, 2004)

1.4 Rozpočtová soustava v ČR

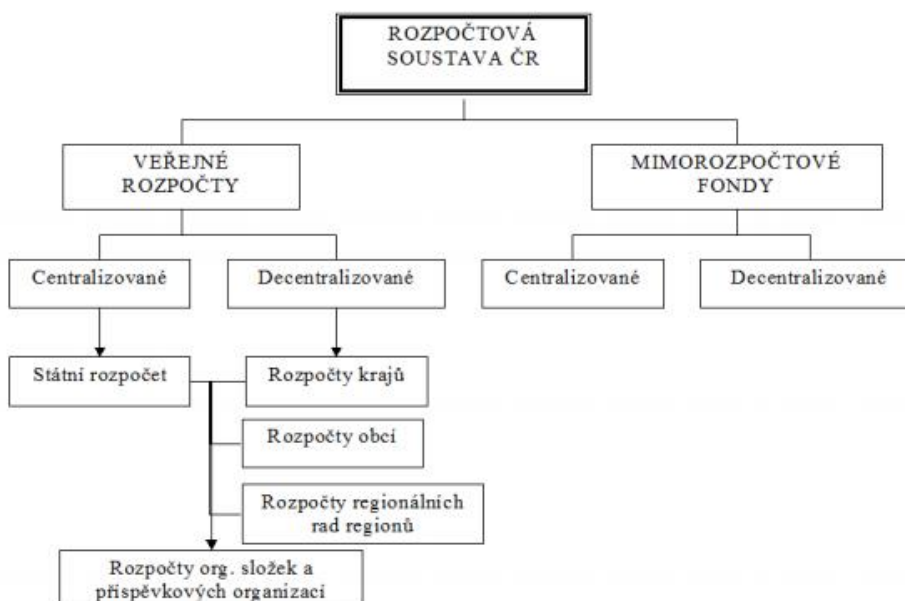
Hamerníková (2010) definuje rozpočtovou soustavu takto: „Rozpočtovou soustavou rozumíme soustavu veřejných rozpočtů (včetně rozpočtových vztahů fungujících uvnitř této soustavy) a institucí, které zabezpečují tvorbu, rozdělování, užití a kontrolu toků jednotlivých okruhů finančních prostředků v rámci této soustavy.“ Pro lepší orientaci v rozpočtové soustavě je níže uvedeno zjednodušené schéma rozpočtové soustavy na obrázku č. 1 od stejné autorky.

Aby rozpočtová soustava byla jednotná a rozpočtové procesy byly srovnatelné, musí všechny rozpočty z rozpočtové soustavy dodržovat rozpočtové zásady:

- Zásada každoročního sestavování a schvalování rozpočtu,
- Zásada reálnosti a pravdivosti rozpočtu,
- Zásada úplnosti a jednotnosti rozpočtu,
- Zásada dlouhodobé vyrovnanosti rozpočtu,
- Zásada publicity. (Lajtkepová, 2007)

Obrázek 1 Rozpočtová soustava

Zdroj: Hamerníková (2010), zpracování: Dochvát (2017)

1.4.1 Veřejné rozpočty

Do soustavy veřejných rozpočtů se kromě státního rozpočtu, kterému budeme věnovat největší pozornost, řadí také rozpočty vyšších územně samosprávných celků (krajů) a rozpočty nižších územně samosprávných celků, což jsou města a obce. Dále se sem řadí rozpočty organizačních složek státu, příspěvkových organizací nebo dobrovolných svazků či rozpočty regionálních rad. (Dochvát, 2017)

Státní rozpočet je součástí rozpočtové soustavy v České republice a je nejvýznamnějším veřejným rozpočtem. Lze ho charakterizovat jako centralizovaný peněžní fond, který používá principy nenávratnosti, neekvivalence a také nedobrovolnosti. Ale také je státní rozpočet bilancí

příjmů a výdajů, pokud se na něho podíváme z účetního hlediska, funguje také jako finanční plán, který se sestavuje na jedno rozpočtové období. Avšak je také právní normou tzn. zákonem. (Hamerníková, 2010)

Rozpočtový proces sestavování státního rozpočtu v České republice je zahájen vždy v jarních měsících předchozího roku. Ministerstvo financí (dále jen MF) musí vládě předložit návrh s částkami střednědobého výdajového rámce, čímž začíná proces diskuzí správců kapitol o jednotlivých kapitolách rozpočtu. Poté, co je návrh rozpočtu a návrh střednědobého výhledu schválen vládou, odesílá se do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Schvalování v Poslanecké sněmovně probíhá ve třech čteních, kdy o přijetí návrhu po třetím čtení rozhoduje prostá většina hlasů přítomných poslanců. Po schválení Parlamentem má prezident republiky právo zákon o státním rozpočtu do 15 dnů vrátit, kdy by pak musela sněmovna hlasovat ještě jednou. Schválený zákon o státním rozpočtu ČR nabývá své účinnosti vyhlášením ve Sbírce zákonů. Pokud by se zákon nestihlo přijmout do 31. prosince, nastává rozpočtové provizorium, kterému je věnována jedna podkapitola bakalářské práce. (Lajtkepová, 2007)

1.4.2 Mimorozpočtové fondy

Mimorozpočtové fondy mají ve většině případů přesně klasifikované druhy příjmů a u výdajů je přesně určeno, na co budou využity. Nejčastěji se fondy dělí do čtyř hlavních skupin:

- Státní účelové fondy
- Fondy na podporu podnikání
- Státní privatizační fondy
- Státní svěřenecké fondy

Specifické postavení má Národní fond, který není klasický mimorozpočtový fond, avšak uvádí se ve skupině ostatní mimorozpočtové fondy. (Hamerníková, 2010) Národní fond vyvinula Evropská komise a to za cílem řídit a také koordinovat pomoc Evropského společenství kandidátských zemím před vstupem do Evropské unie. Země se musí při navrhování systémů Národního fondu řídit požadavky Evropské unie. Země si mohou vybrat svůj vlastní přístup k Národnímu fondu, jelikož každá země je různorodá a nelze jí přiřadit univerzální řešení systémů Národního fondu. (Ošlejšková, 2011)

1.5 Rozpočtový deficit

„Nesoulad mezi objemem reálně získaných a užitých veřejných prostředků vede ke vzniku fiskální nerovnováhy, která se v daném fiskálním roce projeví rozpočtovým deficitem, z hlediska dlouhého období pak veřejným dluhem.“ (Dvořák, 2008) Sestavit vyrovnaný rozpočet je nelehký úkol, a proto, když v daném rozpočtovém roce veřejné výdaje převyšují veřejné příjmy, vzniká rozpočtový deficit. Pokud je tomu naopak, a veřejné příjmy jsou vyšší než veřejné výdaje, vzniká rozpočtový přebytek. Rozlišujeme saldo, které vzniká před zahájením rozpočtového období, v průběhu období a po jeho ukončení. Podstatný význam má rozpočtové saldo na konci rozpočtového období, jelikož reflektuje hospodaření státu. (Dvořák, 2008)

Největší pozornost je upřena na saldo státního rozpočtu, u kterého je důležité vědět příčinu jeho vzniku. Z toho důvodu se rozlišuje aktivní a pasivní deficit. **Aktivní (strukturální) deficit** je předem plánován, tudíž už při schvalování zákona o státním rozpočtu se schvaluje rozpočet jako deficitní. **Pasivní (cyklický) schodek** není naplánovaný nebo záměrný. Nejčastější příčinou pasivního salda je průběh hospodářského cyklu, přírodní nebo společenské katastrofy či rychlý růst základních strategických surovin. (Lajtkepová, 2007)

1.5.1 Důsledky rozpočtového deficitu

Rozpočtové důsledky můžeme rozdělit na dvě skupiny: důsledky rozpočtové a důsledky fiskální neboli makroekonomické. S oběma skupinami důsledků je třeba počítat v případě jak aktivního deficitu, tak i u pasivního deficitu. **Rozpočtové důsledky** mohou být v krátkém časovém úseku pozitivní, avšak v dlouhodobém úseku jsou negativní. V krátkém časovém horizontu můžeme pozitivně deficit zhodnotit, jelikož umožňuje změkčení vládního rozpočtového omezení. Díky změkčení vládního rozpočtového omezení se také zmírní negativní dopad na druhou stranu rozpočtu. Kupříkladu pokud se zprudka zvýší výdaje kvůli přírodní katastrofě, nemusí dojít k náhlému zvednutí daní. Pokud je rozpočtový důsledek dlouhodobý, působí negativně, protože je vždy nutné ho nějakým způsobem krýt. (Lajtkepová, 2007)

Téma **fiskální (makroekonomické) důsledky** vzbuzují v řadách ekonomů diskuzi, jelikož názory na fiskální důsledky jsou různé. Například ekonomové zastávající keynesiánské teorie hodnotí fiskální důsledky za daných podmínek pozitivně, avšak neoklasičtí ekonomové hodnotí jeho důsledky negativně. Tyto názory nebyly ani trvale potvrzeny ani vyvráceny. (Lajtkepová, 2007)

1.5.2 Možnosti řešení deficitu

Rozpočtový deficit je nutné vždy krýt neboli financovat. Existuje mnoho způsobů, některé pouze teoretické, některé lze i prakticky využít.

Lajtkepová (2007) ve své knize uvádí například tyto možnosti:

- Zvýšení veřejných příjmů (zvýšení daní)
- Zkrácení veřejných výdajů
- Využití prostředků z privatizace, z prodeje státních licencí apod.
- Dluhové financování
- Emisní financování
- Kombinace výše uvedených

Dluhové financování

Dluhové financování je spojeno především s emisí státních dluhopisů a prodejem těchto dluhopisů. Kupujícím dluhopisů je především soukromý sektor, včetně komerčních bank a popřípadě také obyvatelstvo. Prodejem dluhopisů se stát zadluží domácím subjektům, čímž vzniká vnitřní dluh. Krytí schodku státního rozpočtu od domácích subjektů je omezené, jelikož čerpají své soukromé úspory na pokrytí státního dluhu, může stát své dluhopisy prodat

i do zahraničí. Prodejem dluhopisů zahraničním subjektům vzniká vnější dluh, který má dopad na růst cyklického schodku. (Peková, 2008)

Peněžní (emisní) financování

Při emisním financování se schodek financuje půjčkou od centrální banky. Úvěr od české národní banky má charakter úvěrové emise peněz, stejně jako když si centrální banka koupí státní dluhopisy. Ve většině zemí je poskytnutí přímého úvěru na krytí schodku zakázáno zákonem. Stát může také deficit financovat půjčkou ze zahraničí, čímž ale vzniká tlak na pasivní deficit a roste zahraniční dluh. (Peková, 2008)

1.5.3 Rozpočtové provizorium

Jak již bylo uvedeno v kapitole o veřejných rozpočtech, rozpočtové provizorium vzniká, pokud by Poslanecká sněmovna s konečnou verzí zákona o státním rozpočtu nesouhlasila, nebo nebyl zákon v termínu předložen. Hospodaření státu se od prvního dne rozpočtového roku řídí objemem příjmů a výdajů rozpočtu z předcházejícího roku. V praxi se výdaje státního rozpočtu uvolňují jednotlivým kapitolám rozpočtu do výše jedné dvanáctiny celkové roční částky, a to za každý započatý měsíc. Tento stav trvá až do nabytí účinnosti zákona o státním rozpočtu pro daný rozpočtový rok. (Hamerníková, 2010)

2 Praktická část

Tato část bakalářské práce se zabývá popisem vývoje příjmové a výdajové strany státního rozpočtu a následně je zanalyzován vliv pandemie koronaviru na příjmy a výdaje státního rozpočtu ČR za rok 2020. Následně je v kapitole zkoumán vliv pandemie na ekonomickou a sociální situaci rodin. Je prozkoumáno, jak se jejich příjmy a výdaje během pandemie změnily a zda rodiny využily podpory od státu. Jedna z kapitol v praktické části je též věnována predikci vývoje státního rozpočtu na rok 2021.

2.1 Rozpočet roku 2020

Stejně jako všechny státní rozpočty, tak i státní rozpočet na rok 2020 se začal sestavovat na jaře předešlého roku, konkrétně již v únoru v roce 2019. V polovině září roku 2019 vláda Andreje Babiše schválila návrh rozpočtu a to za účasti prezidenta republiky Miloše Zemana. V návrhu rozpočtu vláda zohlednila všechny své programové priority, kdy byl v rozpočtu zahrnut nárůst důchodů, zrychlený růst platů učitelů, ale také zvýšení rodičovského příspěvku či zvýšení výdajů na sociální služby. Prioritou v návrhu zůstaly výdaje na školství, na investice a také na růst životní úrovně. Sám premiér Andrej Babiš byl s návrhem státního rozpočtu spokojen, vyzdvihoval snížení státního dluhu vůči hrubému domácímu produktu (dále HDP) a také fakt, že Česká republika patří mezi nejméně zadlužené země. Vláda schválila hospodaření s příjmy ve výši 1578,1 miliard korun (dále mld. Kč) a výdaje ve výši 1618,1 mld. Kč. Strukturální deficit byl plánován 40 mld. Kč, stejně jako ve státním rozpočtu na rok 2019. (Vláda, 2019)

Státní rozpočet na rok 2020 byl Poslaneckou sněmovnou schválen dne 4. prosince 2019. Rozpočet byl schválen s celkovými příjmy 1 578 118 723 753 Kč a jeho celkové výdaje byly stanoveny na částku 1 618 188 723 753 Kč. Schodek státního rozpočtu se shodoval s navrženým schodkem, tedy 40 000 000 000 Kč. Pro rozpočet hlasovali poslanci za ANO, ČSSD a KSČM, od opozičních poslanců zákon o státním rozpočtu nezískal ani jeden hlas. Opozice rozpočet ostře kritizovala, především nesouhlasila se schodkem a nedostatečnými investicemi. Například předseda ODS Petr Fiala se vyjádřil takto: *„Skutečnost je taková, že investice na příští rok jsou naprosto nedostatečné, neodpovídají potřebám České republiky, neodpovídají zájmům České republiky. Návrh rozpočtu není ani proinvestiční ani antibyrokratický ani rozvojový.“* I přes tak velkou kritiku byl zákon o státním rozpočtu České republiky na rok 2020 schválen jako zákon č. 355/2019 Sb. (Brezovská, 2019)

2.1.1 Příjmová strana státního rozpočtu

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, zákon o státním rozpočtu České republiky na rok 2020 byl schválen s celkovými příjmy 1 578 118 723 753 Kč. Pokud příjmy porovnáme se schválenými příjmy na rok 2019, na rok 2020 se plánovalo o 112,8 mld. Kč více než v předešlé roce. Plánovaný růst byl způsoben růstem daňových příjmů o 49,7 mld. Kč a také růstem příjmů z pojistného na sociální zabezpečení, konkrétně o 30 mld. Kč. V tabulce č. 3 je uvedeno druhové členění příjmů státního rozpočtu v roce 2020 v mld. Kč a také v procentech celkových příjmů. Celkový přehled příjmů státního rozpočtu podle kapitol je zveřejněn v příloze č. 2 k zákonu č. 355/2019 (MF, 2020 A)

Tabulka 3 Druhové členění příjmů

Druhové členění příjmů	v mld. Kč	v %
Povinné pojistné na soc. zabezpečení	586,4	37,2%
Daň z přidané hodnoty	319,7	20,3%
Daň z příjmu fyzických osob	175,4	11,1%
Spotřební daně	167,9	10,6%
Přijaté transfery	129,4	8,2%
Daň z příjmu právnických osob	127,6	8,1%
Ostatní daňové příjmy	28,0	1,8%
Nedaňové příjmy	25,2	1,6%
Kapitálové příjmy	18,5	1,2%

Zdroj: MF A, (2020), vlastní zpracování

Příjmy státního rozpočtu lze také klasifikovat na daňové příjmy, příjmy z pojistného na sociální zabezpečení a na ostatní příjmy. Toto rozdělení je zobrazeno pomocí grafu na obrázku níže.

Obrázek 2 Struktura příjmů

Zdroj: MF A, (2020), vlastní zpracování

Podle druhového členění je největším příjmem do státního rozpočtu povinné pojistné na sociální zabezpečení. Tento příjem má každoroční rostoucí trend. Pro rok 2020 byl příjem naplánován na 586,4 mld. Kč, kdežto například v roce 2018 byl příjem z pojistného na sociální zabezpečení 513,3 mld. Kč. Tento trend je zapříčiněn především rostoucím počtem poplatníků sociálního zabezpečení. Pokud vezmeme odvody za sociální a zdravotní zabezpečení a porovnáme je s nejnovějšími daty zemí v Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD), má Česká republika 2. nejvyšší odvody. Dohromady jsou odvody na úrovni 15,6 % HDP. Vyšší odvody má již několik let Francie a to na úrovni 16,1 % HDP (MF, 2020 A)

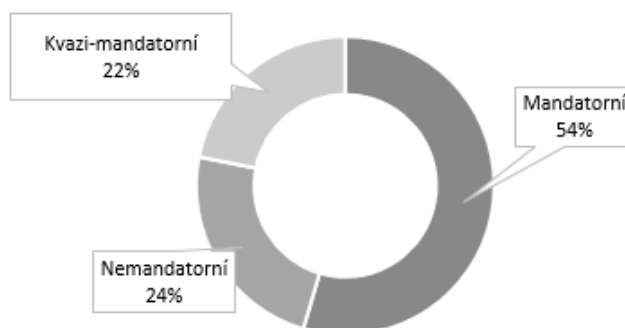
Pokud vezmeme příjem z daně z přidané hodnoty, má též každoroční rostoucí trend. Finanční úřady každoročně vyberou na dani z přidané hodnoty (dále DPH) stále více. MF tento trend přikládá zavedení elektronické evidence tržeb, kontrolního hlášení a efektivnějšímu výběru DPH. (ČTK, 2019) Příjem z DPH byl pro rok 2020 stanoven na částku 319,7 mld. Kč, kdežto v roce 2018 byl stanoven na částku 279 mld. Kč. Pokud vezmeme daňové příjmy celkem, avšak bez povinného pojistného, ty byly stanoveny na částku 818,6 mld. Kč. Již bylo zmíněno, že daňové příjmy tvoří 51,9 % celkových příjmů státního rozpočtu. I jejich trend je rostoucí a každý rok se na daních vybere více a více. Do daňových příjmů spadá nyní zmíněná DPH,

ale také kupříkladu daň z příjmu fyzických osob či daň z příjmu právnických osob. Pokud porovnáme, kolik % na HDP dané země představují výnosy ze všech daní za rok 2018, tak v rámci zemí OECD je Česká republika mírně nad průměrem států OECD na úrovni 35,3 % HDP. (MF, 2020 A)

2.1.2 Výdajová strana státního rozpočtu

Jak bylo uvedeno, celková výše schválených výdajů státního rozpočtu byla stanovena na 1 618 118 723 753 Kč. Rozdělení na mandatorní, kvazi-mandatorní a nemandatorní výdaje je uvedeno v grafu na obrázku č. 3. Mandatorní výdaje jsou výdaje, které je stát povinen hradit dle zákona, jak jsme si již přiblížili v teoretické části. V roce 2020 představují 882,7 mld. Kč, což je v rámci rozpočtu 54,6 % celkových výdajů. Kvazi mandatorní výdaje, tedy výdaje nenařízené státem, ale nezbytné pro fungování státu, tvoří 21,9 % celkových výdajů státu, tj. 354,3 mld. Kč. Patří sem především platy státních zaměstnanců či výdaje na obranu. Nemandatorní výdaje, díky kterým může vláda směřovat rozvoj ekonomiky, oproti roku 2019 narostly o 23,9 mld. Kč. Tedy na 381,1 mld. Kč, což je 23,5 % celkových výdajů státního rozpočtu. (MF, 2020 A)

Obrázek 3 Struktura výdajů
Zdroj: MF A, (2020), vlastní zpracování
Struktura výdajů SR 2020

Struktura výdajů státního rozpočtu podle druhů je uvedena v tabulce č. 4. Částky jsou uvedeny v mld. Kč a v procentech na celkových výdajích rozpočtu.

Tabulka 4 Druhové členění výdajů

Druhové členění výdajů	v mld. Kč	v %
Sociální dávky	651,3	40%
Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně	199,7	12%
Platy a podobné související výdaje	149,7	9%
Kapitálové výdaje	146,7	9%
Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně	117,2	7%
Neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím	78,3	5%
Nákup materiálu, vody, paliv, energie a služeb, příspěvky, náhrady	75,3	5%
Neinvestiční transfery mezinárodním a nadnárodním organizacím	51,7	3%
Neinvestiční transfery podnikatelským subjektům	47,5	3%
Úroky ostatní finanční výdaje	43,8	3%
Neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím	16	1%
Ostatní neinvestiční transfery obyvatelstvu	15,7	1%
Ostatní neinvestiční výdaje	13,7	1%
Ostatní	11,5	1%

Zdroj: MF A, (2020), vlastní zpracování

Podle druhového členění jsou největším výdajem státního rozpočtu sociální dávky. Jedná se o mandatorní výdaj a stát plánoval na sociálních dávkách vyplatit 651,3 mld. Kč. Avšak sociální dávky nejsou pouze státní sociální podpora a dávky, jaké známe z běžného života, ale spadají sem i dávky důchodového pojištění, nemocenské pojištění, dávky pomoci v hmotné nouzi či podpora v nezaměstnanosti. Přesné členění sociálních dávek je uvedeno v tabulce č. 5.

Tabulka 5 Členění sociálních dávek

Členění sociálních dávek	v mld.	v %
Dávky důchodového pojištění	507,3	77,7%
Dávky státní sociální podpory a dávky pěstounské péče	49,2	7,5%
Dávky nemocenského pojištění	40,6	6,2%
Příspěvek na péči v sociálních službách	31,3	4,8%
Zvláštní dávky ozbrojených sborů	8,4	1,3%
Podpory v nezaměstnanosti	7,6	1,2%
Dávky pomoci v hmotné nouzi	5,4	0,8%
Dávky pro zdravotně postižené	3,1	0,5%

Zdroj: MF A, (2020), vlastní zpracování

Bylo naplánováno, že dávky na důchodové pojištění v roce 2020 pohltní 507,3 mld. Kč a jedná se tedy o největší výdajovou položku, což však není změna oproti předchozím rokům. Částka 507,3 mld. Kč je bez souvisejících výdajů na správu. Výdaje na důchody se dlouhodobě musí dokrývat z jiných zdrojů než pouze z příjmu z důchodového pojištění. Příjem z důchodového pojištění totiž nedokáže pokrýt výdaje na důchody a také na správní výdaje důchodové služby. Průměrný starobní důchod v roce 2020 je stanoven na 14 326 Kč, tudíž došlo ke zvýšení průměru o 900 Kč pomocí valorizace na stupni 5,6 %. Samotné výdaje na valorizaci byly k 1.1.2020 33,3 mld. Kč. Tempo růstu důchodů je ovlivněno růstem příjmů obyvatelů, z nichž jsou důchody vyměřovány. (MF, 2020 A)

2.2 Koronavirová pandemie a její dopad na státní rozpočet

Koronavirová pandemie je způsobena koronavirem SARS-CoV-2. Poprvé byl identifikován v prosinci roku 2019 v čínském městě Wu-Chan. Vyhlášení globálního stavu zdravotní nouze proběhlo v lednu 2020 Světovou zdravotnickou organizací (dále jen WHO). Jednalo se o v pořadí šesté vyhlášení globálního stavu zdravotní nouze, které WHO vyhlásila. Pandemie virové choroby COVID-19 byla vyhlášena 11. března roku 2020. (iDNES.cz, 2020 A) První nakažení byli v České republice zaznamenáni 1. 3. 2020. COVID-19 je vysoce infekční onemocnění, které je způsobeno koronavirem SARS-CoV-2. Příznaky nemoci jsou velmi různorodé, může probíhat asymptomaticky a mít rozdílné průběhy nemoci. Nejčastějšími příznaky jsou horečky, kašel, dýchací potíže, bolesti kloubů či ztráta čichu a chuti. Virus se šíří především vzdušným přenosem, pokud je infikovaná osoba v blízkém kontaktu s jinou osobou. Virus se může šířit až dva dny předtím, než se infikované osobě projeví příznaky. Nakažení zůstávají infekční po dobu až deseti dnů. (WHO, 2020)

Pandemie je stav, kdy se epidemie jakéhokoliv onemocnění objeví v několika zemích a to na více kontinentech. U koronavirové pandemie jde o rozšíření nemoci COVID-19. Pandemie má tedy globální charakter, což popisuje její rozšíření, nikoliv její mortalitu či morbiditu. Na základě vyhlášení pandemie pak jednotlivé státy mohou aktivovat své národní pandemické plány či programy, mohou zmobilizovat své zdravotní prostředky anebo vyhlášovat nouzový stav. (Hlemer, 2020)

Státní rozpočet roku 2020 lze charakterizovat takto: 3 novely, nárůst výdajů a propad v příjmech. Dopad koronavirové pandemie můžeme předem posoudit z prohlášení MF, které v prosinci 2020 uvedlo, že kvůli pandemii koronaviru stát utratil více než 241 mld. Kč. Výdaje šly především do zdravotnictví na nákup ochranných pomůcek, ale také na zvýšení platů a odměn zdravotníků. Další výdaje padly na kompenzační bonusy pro podnikatele, programy Antivirus anebo na další příspěvky. Velkým problémem je i fakt, že stát přišel o příjem bezmála 34 mld. Kč kvůli odložení plateb daní. Už z toho lze předdeslat, že vliv pandemie koronaviru na státní rozpočet byl velký. Výdajům spojeným s pandemií koronaviru a také ušlým příjmům se budeme věnovat v následujících kapitolách podrobněji. (Nohl, 2020)

2.3 Příjmová strana státního rozpočtu

Již víme, státní rozpočet České republiky na rok 2020 byl schválen s celkovými příjmy 1 578 118 723 753 Kč. Avšak představa jaké budou příjmy, se při plnění rozpočtu vždy trochu liší

od reality. Predikce příjmů vychází především z makroekonomického vývoje a připravuje ji MF. Odhad příjmů se nesmí podcenit a musí se připravit odpovědně a to v souladu s osvědčenými přístupy. Poté pak nezávislý Výbor pro rozpočtové prognózy kontroluje objektivitu nezkráceného výsledku. Avšak i přes velmi důsledný odhad příjmů se realita lehce liší. Příjmy státního rozpočtu 2020 nám ukázaly, že se od predikce liší hodně, čemuž se teď budeme podrobně věnovat. (Schillerová, 2019)

2.3.1 Březen až červen

Jelikož se jedná o rozbor vlivu pandemie koronaviru na příjmy státního rozpočtu 2020, začínáme s rozбором příjmů až v březnu 2020. Jelikož pandemie byla vyhlášena v první polovině března roku 2020 a též první nakažení se v České republice objevili na začátku března 2020. Už v březnu začala vláda České republiky zavádět opatření k zastavení šíření nákazy nemoci COVID-19. Opatření s sebou však přinesla významný dopad na ekonomické aktivity a na daňové příjmy státního rozpočtu, především kvůli přijetí nouzového stavu a zákazu maloobchodního prodeje a služeb s výjimkami. Hned v březnu se dalo předpokládat, že příjmy rozpočtu budou výrazně ovlivněny také poklesem zaměstnanosti a rovněž nízkým růstem platů a mezd, což se hned v březnu projevilo na inkasu daní a na pojistném na sociální zabezpečení. Vláda prodloužila lhůtu pro podání příznání z příjmů fyzických a právnických osob na 1. července, čímž se příjem z daně z příjmů fyzických osob placené poplatníky meziročně propadl o 36 %. (Žurovec, 2020 A) Z těchto důvodů vláda provedla přezkoumání parametrů státního rozpočtu, kterou 24. 3. 2020 Poslanecká sněmovna schválila jako novelu Zákona o státním rozpočtu na rok 2020. V novele se příjmy změnily o 89,8 mld. Kč, tedy na 1 488 318 723 753 Kč. Na konci března 2020 se podařilo příjmy rozpočtu naplnit z 25,3 %, což je 377,31 mld. Kč, jak je uvedeno v tabulce č. 6, která je v mld. Kč. Z tabulky je také zřejmé, že daňové příjmy tvoří stěžejní část příjmů státního rozpočtu. (Žurovec, 2020 B)

V dubnu roku 2020 musela vláda přistoupit již k druhé revizi parametrů státního rozpočtu, která byla schválena jako aktualizace novely Zákona o státním rozpočtu na rok 2020. Alena Schillerová uvedla, že kvůli přetrvávající krizové situaci kvůli šířící se nemoci COVID-19, dochází k dalším propadům příjmů, a proto byla novela zákona naprosto nezbytná. Novela počítá s poklesem především daňových příjmů a to o 60,1 mld. Kč, tedy na 1 428 218 723 753 korun českých. Novela se musela aktualizovat především kvůli poklesu zaměstnanosti a zpomalením tempa růstu mezd a platů v ekonomice. (Žurovec, 2020 C) Také se propadl příjem z daně z příjmu právnických osob meziročně o 6,8 % a i příjem z daně z příjmu fyzických osob placené poplatníky byl v záporných hodnotách. Přímá podpora pro OSVČ, kterou stát vyplácel formou kompenzačních bonusů, však měla negativní dopad na inkaso daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti, které se propadlo o 7,8 %. Jak je uvedeno v tabulce č. 6, výše příjmů se změnila o 60,1 mld. Kč. Rozpočet se povedlo naplnit z 32,7 %, což je vyšší naplnění rozpočtu v měsíci dubnu než v předchozím roce. (MF, 2020 B)

Tabulka 6 Příjmy březen, duben

	březen			duben		
	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %
Příjmy celkem	1 488,32	377,31	25,3%	1 428,22	467,95	32,7%
Daňové příjmy	1 324,36	320,23	24,2%	1 264,26	395,44	31,3%
Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery	163,96	57,08	34,4%	163,96	72,51	43,7%

Zdroj: MF J,(2020), vlastní zpracování

Stejně jako v předchozích měsících, i příjem v měsíci květnu do státního rozpočtu byl ovlivněn propadem ekonomického výkonu kvůli pandemii, který doprovázel i pokles zaměstnanosti a také diskreční opatření. Nejvíce poklesly daňové příjmy, především příjem z daní z příjmů právnických osob, stejně jako v dubnu. Na inkasu spotřebních daní se projeví dopady opatření, které vláda zavedla na zastavení šíření nákazy nemoci COVID-19. Inkaso spotřebních daní meziročně pokleslo o 1,4 %. Dopady opatření se projeví především na inkasu spotřební daně z minerálních olejů, ale také na spotřební dani z piva a lihu. Díky posunu splatností daní se pokles výše inkasa spotřebních daní očekával i v následujících měsících a také se tak stalo. I jak lze vyčíst při porovnání tabulek č. 6 a 7, celkové příjmy vzrostly o 7 % a konkrétně daňové příjmy vzrostly o 6,3 %. Hodnoty v tabulce č. 7 jsou v miliardách korun. (MF, 2020 C)

V polovině roku 2020 celkové příjmy meziročně poklesly o 5,9%, což je 44,2 mld. Kč. Nejvíce na příjmy státního rozpočtu dopadala zavedená opatření k zastavení nákazy nemoci COVID-19, či rozhodnutí vlády spojená s pandemií koronaviru. Na inkasu daně z přidané hodnoty se negativně projevil pokles maloobchodních tržeb za březen a duben, ale také nižší sazby DPH na stravovací služby a další služby a zboží, které začaly platit od předešlého měsíce. Do poklesu inkasa spotřebních daní o 6,5 % se především promítl pokles spotřeby točeného piva a také vratky za likvidaci piva, jelikož provozovny restaurací a hospod musely být zavřeny. Do zvýšení nedaňových příjmů, které vzrostly o 13 mld. Kč, se především promítly příjmy z Evropské unie a finančních mechanismů, které představují již proplacený podíl Evropské unie/finanční mechanismy na financování společných programů s Českou republikou. V půlce roku byl příjem státního rozpočtu 699,67 mld. Kč, takže se podařilo státní rozpočet naplnit ze 48,8 %. (MF, 2020 D)

Tabulka 7 Příjmy květen - červen

	květen			červen		
	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %
Příjmy celkem	1 428,22	571,63	39,8%	1 428,22	699,67	48,8%
Daňové příjmy	1 264,26	476,31	37,7%	1 264,26	591,19	46,8%
Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery	163,96	95,32	56,0%	163,96	108,48	63,7%

Zdroj: MF J, (2020), vlastní zpracování

2.3.2 Červenec až září

Během roku 2020 se již dvakrát stalo, že se musel státní rozpočet upravit. Také v druhé polovině roku musela Poslanecká sněmovna opět schválit novelu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2020. V pořadí třetí novela zákona obsahovala snížení celkových příjmů o dalších 63,4 mld. Kč, tedy na 1 364,8 mld. Kč. Ke snížení příjmů došlo především kvůli vypláceným podporám na zmírnění dopadů hospodářské recese, které byly poskytnuty různým ekonomickým subjektům. Ve schválené novele byl také reflektován pokles příjmů územních samosprávných celků. Příjem rozpočtu z inkasa daní se v průběhu měsíce července meziročně propadl o 29,1 %. Celkové plnění daňových příjmů dosahovalo 57,2 % a plnění nedaňových a kapitálových příjmů a přijatých transferů dosáhlo 76,3 %, především díky příjmům z Evropské unie, od které v červenci Česká republika celkem přijala 74 mld. Kč. Skutečné příjmy jsou napsány v tabulce č. 8, kde jsou hodnoty uvedeny v miliardách korun. (MF, 2020 E)

Tabulka 8 Příjmy červenec – září

	červenec			srpen			září		
	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %
Příjmy celkem	1 364,82	817,10	59,6	1 364,82	929,41	67,5	1 364,82	1 058,30	76,8
Daňové příjmy	1 202,86	688,59	57,2	1 202,86	790,52	65,7	1 202,86	907,12	75,4
Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery	161,96	128,51	76,3	161,96	138,89	79,3	161,96	151,18	86,4

Zdroj: MF J, (2020), vlastní zpracování

Srpnové příjmy státního rozpočtu byly ovlivněny především prominutím červnových záloh na daň z příjmů fyzických a právnických osob. Prominutí negativně ovlivnilo příjem rozpočtu z inkasa daní z příjmů právnických osob, které se meziročně propadlo o 21,7 %, což je 15,3 mld. Kč. Avšak čistě za měsíc srpen se inkaso z daní z příjmu právnických osob zvýšilo o 5,2 mld. Kč a to z důvodu posunutí lhůty pro podání přiznání k dani z příjmů právnických osob za rok 2019, kdy lhůta uplynula 18. srpna. Posunutá lhůta pro podání daňového přiznání se týkala také daně z příjmů fyzických osob, díky čemuž se inkaso daně z příjmu fyzických osob placené poplatníky v srpnu zvýšilo. (MF, 2020 F) Podle ministryně financí Aleny Schillerové bylo hlavním důvodem posunutí lhůt pro daňová přiznání získat více času pro podnikatele a živnostníky pro podání přiznání a na zaplacení daně z příjmu, čímž jim zůstaly ponechané důležité prostředky k překonání těžkého období. (Mašátová, 2020)

I tendence zpomalování tempa propadů hospodaření státního rozpočtu pokračovala i v září. Meziroční pokles příjmů v září byl o 4,1 %, což tvoří 45 mld. Kč. Na inkasu spotřební daně z minerálních olejů se podepsaly restriktce zavedené k zastavení šíření nákazy nemoci COVID-19, které vedly k výraznému úbytku přepravních výkonů v předchozích měsících. Také i na inkasu spotřební daně z tabákových výrobků se projevily uzavřené hranice v první polovině roku, díky čemuž nemohly probíhat přeshraniční nákupy. Avšak konkrétně inkaso spotřební daně z tabákových výrobků meziročně vzrostlo, a to díky zvýšení sazby spotřební daně. Příjem ze spotřebních daní se v září povedlo naplnit ze 70 %. Příjem ze spotřebních daní je součástí daňových příjmů, které byly v září naplněny ze 75 %, jak je znázorněno v tabulce č. 8. (MF, 2020 G)

2.3.3 Říjen až prosinec

Během měsíce října roku 2020 se povedlo naplnit příjmy státního rozpočtu z 85,5 %, jak je sepsáno v tabulce č. 9, která je v mld. Kč. Příjmy z Evropské unie a finančních mechanismů dosáhly nárůstu o 24,3 %, což je nárůst o 21,4 mld. Kč. Avšak většina ostatních příjmů zaznamenala pokles. Stejně jako v minulých měsících zaznamenalo propad inkaso daně z příjmů fyzických osob i právnických osob. Pokles příjmu z příspěvku z pojistného na sociální zabezpečení meziročně poklesl hlavně z důvodu nižší sazby z nemocenského pojištění pro zaměstnavatele. A také díky prominutí pojistného placeného zaměstnavatelem v rámci Antivirus C, kdy stát prominul 13,3 mld. Kč. Největší vliv na pokles inkasa spotřební daně z minerálních olejů měly restriktce vlády, díky kterým vznikl výrazný úbytek přepravních výkonů, hlavně v měsících březnu a dubnu. Navzdory navýšení sazeb u spotřební daně z lihu, u inkasa byl i přesto zaznamenán pokles. Avšak díky navýšeným sazbám spotřební daně z tabákových výrobků došlo navýšení příjmu o 8,3%. (MF, 2020 H)

Tabulka 9 Příjmy říjen – prosinec

	říjen			listopad			prosinec		
	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %
Příjmy celkem	1 364,82	1 178,76	85,5%	1 364,82	1 313,57	94,9%	1 364,82	1 475,48	106,6%
Daňové příjmy	1 202,86	1 015,77	84,4%	1 202,86	1 118,74	93,0%	1 202,86	1 257,93	104,6%
Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery	175,05	162,99	93,1%	161,96	194,83	107,6%	161,96	217,55	120,1%

Zdroj: MF J, (2020), vlastní zpracování

V 4. čtvrtletí 2020 průměrná hrubá měsíční nominální mzda vzrostla o 6,5% a medián mezd činil 32 870 Kč. Růst mezd byl ovlivněn především růstem platů ve školství a také vyplácením odměn ve zdravotnictví v souvislosti s první vlnou pandemie. (ČSÚ, 2021 A) I přes růst průměrné hrubé měsíční nominální mzdy se na inkasu daně z příjmů fyzických osob placené plátcí vybralo o 7,2 mld. Kč méně. To je zapříčiněno především poklesem odpracovaných hodin, objemu mezd, uzavřenými podniky, poklesem zaměstnanosti a také to souvisí s ošetřováním nebo péčí o dítě během uzavřených škol. Kvůli omezenému cestovnímu ruchu a poklesu spotřeby alkoholu kvůli uzavřeným restauračním zařízením došlo k poklesu příjmu u spotřební daně z piva a také u spotřební daně z lihu. Během listopadu získal státní rozpočet více příjmů, než předpokládal z nedaňových a kapitálových příjmů a přijatých transferů, konkrétně o více jak

7 %, jak se lze dočíst v tabulce č. 9. Nejvíce nedaňových příjmů přichází z Evropské unie a finančních mechanismů. (MF, 2020 I)

Jak se lze dočíst v tabulce č. 9, po třech novelách se podařilo v prosinci naplnit všechny naplánované státní příjmy. Celkové příjmy se podařilo naplnit na 106,6 %. U inkasa daně z příjmů právnických osob, které se meziročně propadlo o 15,1 mld. Kč, je dobře vidět, že díky protiepidemickým opatřením nevykazují sektory, které opatřeními byly nejvíce postiženy, takovou daňovou povinnost, aby pravidelně platily zálohy. Celkově se příjmy meziročně snížily o 3,1%, což je 47,7 mld. Kč. Jak už bylo uvedeno, největší příjem je z pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. I přes dopad pandemie se na pojistném vybralo 540,43 mld. Kč, avšak původně bylo schváleno 586,4 mld. Kč. (MF, 2021 A)

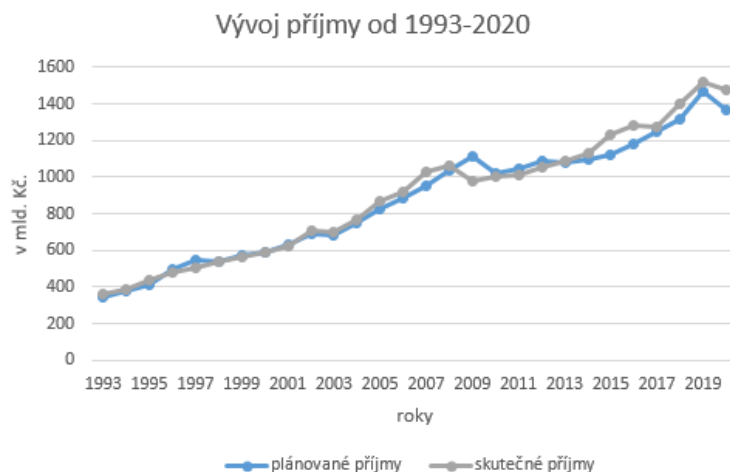
2.3.4 Konečný dopad

Jak je z popisu vývoje příjmů během koronavirové pandemie zřejmé, pandemie měla na příjmy zásadní vliv. Dopad pandemie jde dobře vidět také na celkových příjmech. Původně bylo schváleno 1 578,1 mld. Kč, ale díky třem novelám během roku 2020 se celkové příjmy snížily na 1 364,82 mld. Kč, což je o 213 mld. Kč méně. Nakonec do státního rozpočtu doputovalo 1 475,48 mld. Kč, avšak to je o 102 mld. Kč méně od původní schválené částky. Daňové příjmy státu poklesly o 4,4 %, což je podle Jakuba Seidlera, který je hlavní analytik ING Bank, v souvislosti s koronavirovou krizí ještě relativně dobrý výsledek. Celkem inkaso daně z příjmu právnických osob meziročně kleslo o 15,1 mld. Kč. Dopad pandemie koronaviru je nejvíce vidět na schodku státního rozpočtu, který reflektuje hospodaření státu. Schodek si představíme v kapitole rozpočtový deficit. (ČT24, 2021)

Na obrázku č. 4 je graf, který zachycuje vývoj příjmů od roku 1993 do analyzovaného roku 2020. Zachycené plánované příjmy jsou vždy ty konečné, například za rok 2020 je zde zachycen příjem upravený třemi novelami. Z grafu je zřejmé, jak příjmy koronavirová pandemie zasáhla. Kromě roku 2009, kdy byly skutečné příjmy státního rozpočtu menší než v předešlém roce, a to především kvůli masivnímu výpadku výběru daní a pojistného na sociální zabezpečení, byly vždy příjmy rok od roku vyšší. (Hovorka, 2010) Jak však můžeme vidět, propad příjmů v roce 2020 byl oproti roku 2019 mohutný. Do státního rozpočtu doputovalo o 6,5 % méně, než bylo původně schváleno, a o 3 % méně, než v roce 2019. Můžeme tedy zhodnotit, že vliv pandemie koronaviru na příjmy státního rozpočtu byl závažný. Příjmy ovlivnil především propad ekonomiky, který doprovázel pokles zaměstnanosti a řada diskrečních opatření.

Obrázek 4 Vývoj příjmů 1993-2020

Zdroj: MF J, (2020), vlastní zpracování

Propad ekonomiky však nebyl pouze v České republice, avšak i v ostatních evropských zemích, hlavně díky chybějícímu turistickému průmyslu. Dle Statistického úřadu Evropské unie Eurostat se ekonomika propadla ve většině evropských zemí. Ve většině zemí byl propad způsoben turistikou, kterou ovlivnil koronavirus, avšak v České republice a v Belgii byl propad ekonomiky zapříčiněn především velkým počtem nakažených a velmi přísnými omezeními. Můžeme tedy s jistotou říci, že pandemie koronaviru ovlivnila život všech obyvatel nejen v České republice, ale také v Evropě a na celém světě. (Holub, 2020)

2.4 Výdajová strana po pandemii

Stejně jako u příjmů, tak i s popisem výdajů státního rozpočtu 2020 začneme v březnu. V zákonu o státním rozpočtu České republiky na rok 2020 byl schválen s celkovými výdaji 1 618 188 723 753 Kč. V následujících kapitolách si projdeme měsíční plnění rozpočtu a také, jak se v průběhu roku měnil.

2.4.1 Březen až červen

Již během měsíce března vzrostly celkové výdaje o 13 %. Běžné výdaje meziročně vzrostly o 41,5 mld. Kč. Řešení pandemie koronaviru se projevilo především na neinvestičních nákupech a souvisejících výdajích státu a to kvůli zvýšené potřebě ochranných pomůcek a dalšího materiálu. Během března stát za tento materiál utratil 5,3 mld. Kč. Celkové plnění státního rozpočtu dosáhlo 25 %, což vyplývá z tabulky číslo 10, která je v mld. Kč. (Žurovec, 2020 A) Sněmovna na konci března schválila návrh novely Zákona o státním rozpočtu na rok 2020. Díky novele se výdaje navýšily o 70,2 mld. Kč. Především se navýšila vládní rozpočtová rezerva o 59,3 mld. Kč. (Žurovec, 2020 B)

V dubnu objemově výraznější běžné výdaje rostly pomaleji, avšak kapitálové výdaje meziročně vzrostly o 51 %. Stejně jako v březnu, tak i v dubnu byla intenzivní potřeba ochranných pomůcek, což se projevilo především na neinvestičních nákupech a souvisejících výdajích státu. I z toho důvodu došlo k druhé novele zákona o státním rozpočtu na rok 2020. Výdaje státního rozpočtu se navýšily o 39,9 mld. Kč. Největší nárůst výdajů zaznamenaly sociální dávky a to především kvůli zvýšení důchodů, rodičovského příspěvku a také se zvýšil příspěvek na péči a to o 1,9 mld. Kč. Také kapitálové výdaje vzrostly kvůli opatřením státu k zabránění šíření

onemocnění virem SARS-CoV 2, jelikož stát více realizoval investiční nákupy a související výdaje, které se proti roku 2019 téměř zdvojnásobily. V tabulce č. 10 jsou zaznamenány výdaje státu za březen a duben a to v mld. Kč. Skutečné výdaje státního rozpočtu do dubna 2020 byly 561,70 mld. Kč, (MF, 2020 B)

Tabulka 10 Výdaje březen – duben

	březen			duben		
	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %
Výdaje celkem	1 688,32	422,01	25,0%	1 728,22	561,70	32,5%
Běžné výdaje	1 543,41	398,65	25,7%	1 583,31	521,76	32,8%
Kapitálové výdaje	144,91	23,37	16,6%	144,91	39,94	28,4%

Zdroj: MF J, (2020), vlastní zpracování

Také v květnu dynamiku celkových výdajů táhly především kapitálové výdaje, které meziročně vzrostly o 17,1 mld. Kč. Jejich skutečná výše je zaznamenána v tabulce č. 11, která je v mld. Kč. O necelé půl miliardy vzrostly dávky v nezaměstnanosti, ale také vzrostlo ošetrovné a také dávky nemocenského pojištění, což mělo vliv na výdaje na sociální dávky, na kterých se vyplátilo o 27,6 mld. Kč více, než v roce 2019. Také vzrostly běžné transfery příspěvkovým a podobným organizacím, a to díky jednorázovému příspěvku 6,6 mld. Kč na oddlužení šesti státních nemocnic. Vláda se uchýlila k tomuto kroku, aby pomohla nemocnicím, kterým se během pandemie ještě více prohloubila jejich nepříznivá ekonomická situace. (MF, 2020 C)

Tabulka 11 Výdaje květen – červen

	květen			červen		
	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %
Výdaje celkem	1 728,22	729,04	42,0%	1 728,22	894,91	51,6%
Běžné výdaje	1 583,31	677,44	42,5%	1 583,31	830,41	52,1%
Kapitálové výdaje	144,91	51,60	36,7%	144,91	64,50	46,0%

Zdroj: MF J, (2020), vlastní zpracování

Jak vyplývá z tabulky č. 11, v půli roku byly již výdaje naplněny z 51,6 %. Stále dynamiku výdajů táhly kapitálové výdaje. Během června stát v rámci programu Antivirus vyplatil 13,6 mld. Kč. Tento program měl pomoci ochránit zaměstnanost, a to prostřednictvím vyplácení kompenzací na mzdy a platy firmám. Opatření mělo za účel pomoci zaměstnavatelům lépe zvládnout špatnou ekonomickou situaci a zajistit menší propouštění zaměstnanců. (MPSV, 2021). Dalších 5,2 mld. Kč putovalo na projekty Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost. Tento program má za úkol pomoci podpořit podnikání především malých a středních podniků za pomoci dotační podpory. (MPO, 2020)

2.4.2 Červenec až září

V průběhu července Poslanecká sněmovna schválila již třetí novelu zákona o státním rozpočtu. Do novely byly především zapracovány opatření, která mají ztlumit dopady pandemie a také hospodářskou recesi ve zdravotnickém sektoru či v domácnostech a v soukromých organizacích. Výdaje se opět navýšily o 136,6 mld. Kč, tedy na částku 1 864,82 mld. Kč. I nadále stát vyplácel program Antivirus, také vyplácel ošetrovné pro OSVČ ve výši 1,8 mld. Kč. Též vyplatil 0,3 mld. Kč

v rámci programu COVID Nájemné. O tuto podporu mohli požádat všichni nájemci, kterým bylo znemožněno nebo ztíženo provozování jejich podnikatelské činnosti v důsledku omezení, která plynula z opatření při COVID-19. V červenci již skutečné výdaje dosahovaly poloviny těch naplánovaných, jak je patrné z tabulky číslo 12, která je v mld. Kč. (MF, 2020 E)

Tabulka 12 Výdaje červenec – září

	červenec			srpen			září		
	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %
Výdaje celkem	1 864,82	1 022,15	54,6%	1 864,82	1 159,67	61,8%	1 864,82	1 310,97	69,8%
Běžné výdaje	1 690,39	939,97	55,3%	1 690,39	1 065,28	62,4%	1 690,39	1 205,08	70,6%
Kapitálové výdaje	174,43	82,18	48,1%	174,43	94,39	55,3%	174,43	105,89	62,3%

Zdroj: MF J, (2020), vlastní zpracování

Během srpna stát vyplatil další peníze, které měly pomoci podnikům v tak nelehké době. Především pomocí programu Antivirus A a B, kde bylo do té doby vyplaceno 16,9 mld. Kč. Největší výdaj, sociální dávky, meziročně vzrostl o 50,5 mld. Kč. Také byl vyplacen mimořádný příspěvek obcím na podporu zmírnění dopadu poklesu jejich daňových příjmů. Celkem bylo vyplaceno 13,4 mld. Kč. Sociální dávky vzrostly především kvůli navýšení rodičovského příspěvku, příspěvku na péči, ale také vzrostla výplata dávek nemocenského pojištění, a to o 13,4 mld. Kč. (MF, 2020 F) Velké výdaje v rámci sociálních dávek pokračovaly i v měsíci září, kdy dávky meziročně vzrostly o 56,9 mld. Kč. Běžné výdaje meziročně vzrostly o 165,9 mld. Kč a v září jejich plnění dosahovalo 70,6 %, což je zřejmé z tabulky č. 12. (MF, 2020 G)

2.4.3 Říjen až prosinec

Jak vyplývá z tabulky č. 13, která je v mld. Kč, během října byly skutečné výdaje státního rozpočtu naplněny ze 77,4 %. Běžné výdaje, které v říjnu dosahovaly částky 1 331,68 mld. Kč, meziročně vzrostly o 192,2 mld. Kč. Největší část běžných výdajů tvořily sociální dávky, které meziročně vzrostly o 61,1 mld. Kč, a to na částku 500,34 mld. Kč. Jak už bylo zmíněno, v květnu bylo poskytnuto 6,6 mld. Kč na oddlužení vybraných nemocnic. I během října bylo státním nemocnicím poskytnuto cca 5 mld. Kč na mimořádné finanční ohodnocení zaměstnanců nemocnic. Stát tak chtěl odměnit nasazení zaměstnanců při pandemii. Také byly uvolněny mimořádné prostředky pro školy na pořízení technického vybavení do základních škol, které školy použily při distanční výuce, celkem 1,3 mld. Kč. (MF, 2020 H)

Tabulka 13 Výdaje říjen – prosinec

	říjen			listopad			prosinec		
	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %	Schválený rozpočet	Skutečnost	Plnění v %
Výdaje celkem	1 864,82	1 452,71	77,4%	1 864,82	1 655,05	87,8%	1 864,82	1 842,93	97,8%
Běžné výdaje	1 690,39	1 331,68	78,0%	1 690,39	1 511,57	88,4%	1 690,39	1 670,24	98,1%
Kapitálové výdaje	174,43	121,03	71,3%	174,43	143,49	82,8%	174,43	172,69	94,9%

Zdroj: MF J, (2020), vlastní zpracování

V listopadu se tempo růstu celkových výdajů zrychlilo na 19,1 %. Běžné výdaje meziročně vzrostly o 239,5 mld. Kč a jejich skutečná výše byla 1 511,57 mld. Kč. Výdaje byly ovlivněny řešením pandemie koronaviru, což se projevilo na neinvestičních nákupech a souvisejících výdajích státu,

ale především také na běžných transferech podnikatelským subjektům. Tyto výdaje meziročně vzrostly o 42,5 mld. Kč. Tento trend pokračoval i v posledním měsíci roku 2020. Jak je vidět v tabulce č. 13, celkové výdaje nedosáhly schválené hranice, avšak jejich tempo růstu bylo rekordně vysoké. Meziročně se výdaje zvýšily o 291,2 mld. Kč, a to hlavně kvůli řešení pandemie koronaviru. Běžné výdaje meziročně vzrostly o 257,6 mld. Kč a kapitálové výdaje o 33,5 mld. Kč. (MF, 2021 A)

2.4.4 Dopad na výdaje

Jak je z analýzy plnění státního rozpočtu zřejmé, pandemie koronaviru měla markantní dopad na výdaje rozpočtu. Opatření, která byla přijata na zastavení pandemie, vedla k nárůstu výdajů, které se musely během roku navýšit o 176,50 mld. Kč. Skutečné výdaje byly o 12 % vyšší než ty původně schválené a dokonce o 15,8 % větší než skutečné výdaje za rok 2019. Výdaje státního rozpočtu byly vynaloženy především jako kompenzace těm, na kterých se podepsaly dopady opatření zaváděné k zastavení šíření nákazy nemoci COVID-19, ale také měly posílit zatížený sociální a zdravotní systém. V tabulce č. 14 je vypsáno prvních 9 největších výdajů spojených s opatřeními, která byla přijata na podporu občanů a firem v souvislosti s COVID-19. Celková výše těchto výdajů je 216,5 mld. Kč. Pokud by pandemie koronaviru nebyla, tyto výdaje by nikdy nevznikly. (MF, 2021 A)

Tabulka 14 Přímá opatření

Výdaje na opatření	ze SR v mld. Kč
Program Antivirus (A, A Plus, B)	23,69
Zvýšení platby státu za státního pojištění	20,90
Jednorázový příspěvek důchodcům	15,00
Nákup ochranných prostředků a jiné výdaje v souvislosti s COVID-19 (vakcína, testy, aj.)	14,04
Prominutí červnové zálohy na daň z příjmu právnických osob	13,50
Jednorázová kompenzace výpadku příjmů pro obce a města	13,40
Kompenzační bonus pro OSVČ	13,33
Prominutí pojistného na sociální zabezpečení a SPZ placeného zaměstnanci	13,30
Zvýšené osobní náklady pracovníků ve zdravotnictví	13,24

Zdroj: MF A, (2021), vlastní zpracování

Podpora pro podnikatele byla opravdu nutná, což vyplývá i z průzkumu společnosti Reservio, kterého se zúčastnilo 650 podnikatelů. Třetina všech dotázaných podniků musela propouštět a to kvůli rostoucím nákladům, které nedokázala ze svých malých příjmů pokrýt. 41 % dotázaných živnostníků odpovědělo, že nemohlo vůbec své podnikání provozovat, 38 % mohlo podnikat s omezením a 21 % dotázaných mohlo podnikat bez větších omezení. Z průzkumu také vyplynulo, že pouze 40 % dotázaných živnostníků využilo podpory státu. (Špačková, Borový 2021)

Druhou nejvyšší výdajovou položkou je zvýšení platby státu za státní pojištění. Vláda zvýšila platby za státní pojištění, aby mohla pružně reagovat na dopady pandemie koronaviru a co nejrychleji stabilizovala financování zdravotnictví. K navýšení došlo od 1. června 2020, a to o 500 Kč. Celkem stát za toto navýšení zaplatil 20,9 mld. Kč. (Štěpanyová, 2020) Za zmínku také stojí jednorázový příspěvek důchodcům. Příspěvek 5 000 Kč dostali všichni ti,

kteří v té době pobírali starobní, invalidní či pozůstalostní penzi, což je celkem 2,88 milionu lidí. Příspěvek k důchodu se vyplácel na konci měsíce listopadu a ministryně práce a sociálních věcí příspěvek odůvodnila takto: *"Ve svých peněženkách to pocítují obzvláště tíživě ti, kteří s příjmy sotva vyjdou i za normálních okolností. Jsou to nejen senioři, ale také invalidé, vdovy, vdovci a sirotci. Letos jim navíc přibýly mimořádné výdaje spojené s nákupem roušek, dezinfekce a dalších prostředků na ochranu vlastního zdraví. Proto jsem prosadila mimořádný příspěvek."* (Hovorková, 2020)

Přes 14 mld. Kč stát utratil za nákupy osobních ochranných pomůcek a zdravotnických prostředků. Konkrétně stát nakoupil roušky. Nejvyšší kontrolní úřad (dále jen NKÚ) přezkoumal tyto nákupy, které stát provedl kvůli pandemii COVID-19 v roce 2020. Z kontroly NKÚ vyplynulo, že ministerstvo zdravotnictví podcenilo přípravu na pandemii a reagovalo se zpožděním na nedostatek ochranných pomůcek ve zdravotnických zařízeních. Díky pozdní reakci nestihlo ministerstvo zdravotnictví nakoupit v otevřeném zadávacím řízení dostatek pomůcek a také organizace nákupů byla chaotická a byly zjištěny velké nedostatky v dokumentaci k jednotlivým nákupům. Ohledně nákupů vyšlo najevo, že ceny nákupů se od sebe markantně lišily. (NKÚ, 2021)

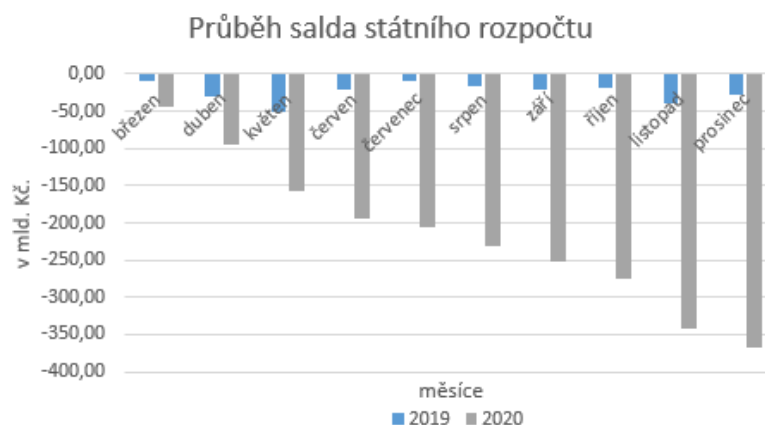
Z celé zprávy tedy vyplývá, že stát podcenil přípravu na pandemii. Výdaje na ochranné pomůcky a zdravotnické prostředky byly vysoké, avšak mnohdy zbytečné. Díky chaotické organizaci nákupů, neznalosti trhu a dvěma nákupními týmy se mnohdy nakupovaly nekvalitní a předražené ochranné prostředky. Vliv pandemie na výdaje byl vysoký, avšak některým značným výdajům mohla vláda zabránit.

2.5 Deficit státního rozpočtu

Jak už bylo zmíněno v teoretické části v kapitole, rozpočtové saldo na konci rozpočtového období má velký význam, jelikož reflektuje hospodaření státu. Hospodaření státu na konci roku 2020 skončilo s deficitem 367 mld. Kč a jednalo se o nejhorší výsledek od vzniku České republiky v roce 1993. Výsledek státního rozpočtu byl ovlivněn především dopady pandemie a je na něm vidět, že vliv pandemie byl astronomický.

Obrázek 5 Průběh salda státního rozpočtu

Zdroj: MF J, (2020), vlastní zpracování

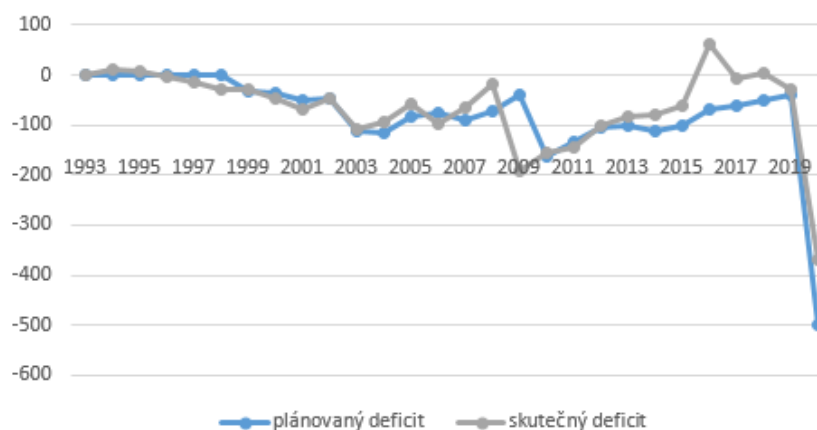

Na grafu výše můžeme vidět průběh deficitu v roce 2020 a jeho porovnání s rokem 2019. V předešlém roce byl schodek rozpočtu nižší o 338,9 mld. Kč. Stejně jako příjmy a výdaje státního rozpočtu tak i deficit se v průběhu roku 2020 změnil třemi novelami a to až na 500 miliard. Avšak jak lze vidět na grafu, nakonec nebyl naplněn, a to o 132,6 mld. Kč. Již březnový výsledek hospodaření byl nejhorší od roku 2010 a kvůli dopadům šíření koronaviru musel být novelou zvýšen schodek z původních 40 mld. Kč na 200 mld. Kč. (Šulová, 2020) K nejmenšímu prohloubení deficitu došlo v červenci, ale i přesto se jednalo o nejhorší červencový výsledek od vzniku České republiky. Také došlo k navýšení schodku státního rozpočtu, a to na 500 mld. Kč. V červenci prohlásilo MF, že i kdyby nenastala pandemie koronaviru, i přesto by se jednalo o rekordní červencový schodek. I bez dopadu koronaviru by deficit činil 97,2 mld. Kč, což by překonalo starý rekord z roku 2009. (ČTK, iDNES.cz, 2020)

Obrázek 6 Saldo státního rozpočtu

Zdroj: MF J, (2020), vlastní zpracování

Vývoj deficitu od 1993-2020

Na obrázku číslo 6 je vyobrazen graf, na kterém je zaznamenán vývoj státního deficitu od roku 1993 do sledovaného roku 2020. Na grafu lze krásně vidět, že od vzniku České republiky se jednoznačně jedná o nejhorší výsledek hospodaření. Lze tedy zhodnotit, že vliv pandemie na státní rozpočet byl závažný a zadluženost státu ovlivnil na další řadu let. Do té doby byl nejhorší schodek státního rozpočtu za rok 2009, a to ve výši 192,4 mld. Kč. Tento schodek byl způsoben především masivním výpadkem výběru daní a pojistného na sociální zabezpečení.

Deficit státního rozpočtu je součástí státního dluhu, který v roce 2020 stoupl na rekordních 2,05 bilionu Kč. Na jednoho občana České republiky hypoteticky připadá dluh asi 191 000 Kč. Dle MF je dluh 36,5 % v poměru k HDP a podle tohoto ukazatele patří Česká republika mezi jednu z nejméně zadlužených zemí v Evropské unii. Během roku 2020 státní dluh narostl o 410 mld. Kč, především díky vydávání státních dluhopisů. Státní dluhopisy byly vydávány zejména na pokrytí schodku státního rozpočtu. (ČTK, iDNES.cz, 2021)

Do prodeje šly Dluhopisy Republiky, které byly emitované při příležitosti jubilea 100 let založení Československé republiky. Celkem občané nakoupili dluhopisy za 15,1 mld. Kč. V devátém předvánočním upisovacím období občané České republiky zakoupili státní dluhopisy v celkové jmenovité hodnotě 5 007 205 003 Kč. Jednalo se o nejlepší výsledek během roku 2020 a o druhý nejlepší výsledek od zahájení prodeje v roce 2018. (MF, 2020 K) K vysokému prodeji státních dluhopisů také přispěla ministryně financí Alena Schillerová, která na svém twitterovém účtu připsala video s touto výzvou „Stále nevíte, co k Vánocům? Dluhopis Republiky jako vánoční

dárek nejen potěší, ale i zhodnotí vaše úspory. Na dárkové certifikáty už ale nezbývá příliš času.“
(Schillerová, 2020)

Stát svůj dluh nefinancoval pouze z dluhopisů, ale také zahájil spolupráci s Rozvojovou bankou Rady Evropy, která mu poskytla úvěr, který byl určen na financování výdajů, které vznikly v souvislosti s pandemií nemoci COVID-19 ve zdravotnictví. Jednalo se o úplně první úvěrovou dohodu mezi českou vládou a Rozvojovou bankou Rady Evropy. Úvěr může Česká republika čerpat až do výše 300 mil. EUR. První transakce proběhla 30. července 2020 ve výši 200 mil. EUR s nulovým úrokem. Splatnost tohoto úvěru je 10 let. Cílem úvěru bylo především finance použít na vybavení pro zdravotnický personál, laboratoře, ale také pro testovací centra. (Žurovec, 2020 D)

2.6 Dopad pandemie na rodinné rozpočty

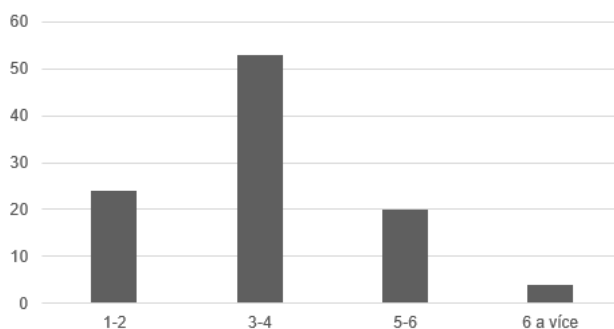
Dílčím cílem bakalářské práce je pomocí dotazníkového šetření zkoumat dopady pandemie koronaviru na ekonomickou a sociální situaci rodin. V dotazníku bylo respondentům položeno celkem 11 otázek. První byla na zjištění počtu členů žijících v domácnosti a druhá, jaký je počet pracujících členů v domácnosti. Zbylé otázky se týkaly příjmů, výdajů a sociální situace rodiny. Celkem dotazník vyplnilo 101 respondentů a to zcela anonymně. Následující část práce se bude věnovat vyhodnocení a rozboru výsledků, které plynou z dotazníkového šetření.

Otázka č. 1 - Jaký je počet členů ve Vaší domácnosti?

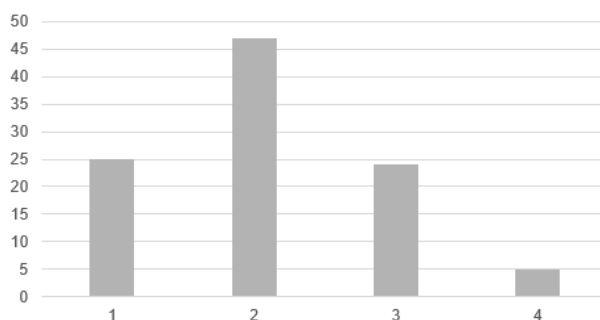
Obrázek 7 Graf k otázce č. 1

Zdroj: vlastní šetření

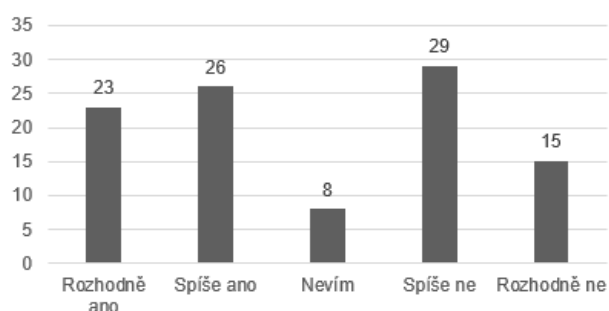
Počet členů v domácnosti

Více jak 50 % respondentů, kteří se účastnili dotazníkového šetření, žijí v domácnosti o 3 až 4 členech. 24 % respondentů žije v domácnosti samo nebo s jedním členem. 20 % respondentů žije v domácnosti o 5 až 6 členech a pouze 4 % žijí s 6 a více členy domácnosti. Nejvíce odpovědí se sešlo od domácností, ve kterých je minimálně jedno dítě.

Otázka č. 2 - Jaký je počet pracujících členů ve Vaší domácnosti?**Obrázek 8 Graf k otázce č. 2***Zdroj: vlastní šetření***Počet pracujících členů v domácnosti**

Jak je patrné z grafu, nejčtenější odpovědí na otázku č. 2 byla odpověď, že v rodině jsou 2 pracující členové rodiny. Tuto odpověď především volily rodiny, ve kterých jsou 3 až 4 členové, konkrétně 60 % odpovědí bylo od těchto rodin. Z čehož vyplývá, že se jedná o rodiny, ve kterých jsou dva pracující rodiče a jedno či více dětí. Odpověď, že je v rodině pouze jeden pracující člen zvolilo 25 % respondentů. Nejvíce tuto odpověď zvolily rodiny, kde jsou 1 až 2 členové rodiny, konkrétně 56 % odpovědí bylo od těchto rodin. Odpověď, že v rodině jsou 3 pracující členové rodiny, volily především rodiny, kde jsou 3 až 4 členové rodin, či 5 až 6 členů. Odpověď, že jsou v rodině 4 pracující členové, zvolilo 5 respondentů.

Otázka č. 3 - Máte pocit, že jste kvůli pandemii sociálně vyloučení ze společnosti?**Obrázek 9 Graf k otázce č. 3***Zdroj: vlastní šetření***Pocit sociálního vyloučení**

Sociální vyloučení je proces, při kterém je jedinci, skupině jedinců či komunitě znesnadněn či zcela zamezen přístup k zapojení se do sociálních, ekonomických či politických aktivit majoritní společnosti. Může se jednat o nedostatečně vzdělané osoby, osaměle žijící důchodce, příslušníky menšiny či lidi, kteří se ocitli v těžké životní situaci a sami si z ní nedokáží pomoci. (GAC, 2021)

Již po první vlně pandemie bylo jasné, že koronavirus SARS-Cov-2 má vliv na sociální situaci rodiny a také na duševní zdraví. Dle Rady vlády pro duševní zdraví během první vlny pandemie koronaviru se deprese zvýšily 3x, také se 2x zvýšil výskyt úzkostných poruch a výskyt současných duševních onemocnění stoupl z cca 20 % na 30 %. Také se zvýšilo pití většího množství alkoholu při jedné příležitosti a riziko sebevražd se zvýšilo 3x. Díky restriktivním opatřením začalo docházet k sociální izolaci způsobené omezeními. Též se v rodinách projevila ztráta bydlení,

zadlužení či exekuce, snížení příjmů rodiny nebo ztráta zaměstnání, díky čemuž se rodina mohla cítit nebo se stát sociálně vyloučenou. (MZCR, 2020)

Z grafu lze vyčíst, že 15 % respondentů zvolilo odpověď, že se rozhodně necítí kvůli koronavirové pandemii sociálně vyloučení, což je pro sociální situaci rodiny dobře. Také je dobře, že nejčtenější odpovědí, konkrétně 29 %, byla odpověď, že se rodiny spíše necítí sociálně vyloučené. Zajímavé je, že rodiny, ve kterých žije 6 a více členů, volily pouze odpovědi, že se necítí sociálně vyloučené. Rodiny, ve kterých žijí 3 až 4 členové, nejvíce volily odpověď, že se spíše cítí sociálně vyloučení nebo, že se rozhodně cítí sociálně vyloučení. Celkově odpověď, že se spíše cítí kvůli pandemii koronaviru vyloučení, zvolilo 25 % respondentů. 40 % rodin, ve kterých žije 5, až 6 členů se cítí rozhodně sociálně vyloučených. Odpověď nevím zvolilo 8 respondentů.

Otázka č. 4 - Jaký byl průměrný měsíční čistý příjem Vaší domácnosti před pandemií koronaviru?

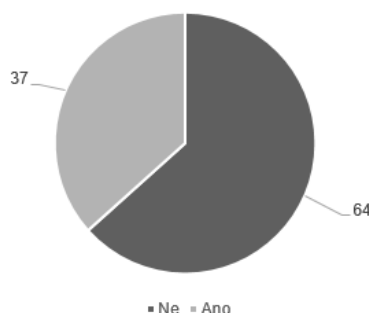
Čtvrtá otázka směřovala na skutečnost, jaký měli respondenti čistý rodinný příjem před pandemií koronaviru. Výsledky jsou zaneseny v grafu č. 10. Nejvíce odpovědí bylo u odpovědi, že rodinný příjem převyšuje 50 000 Kč. Odpovídaly tak především rodiny, kde jsou 2 nebo 3 pracující členové. 50 % rodin, ve kterých jsou tři pracující, zvolilo odpověď, že byl jejich příjem od 50 000 Kč a vyšší. Druhou nejčtenější odpovědí je, že rodiny pobírají od 45 000 Kč – 50 000 Kč. Nejčastěji tuto odpověď volily domácnosti, ve kterých jsou 2 pracující, přesněji 67 % odpovědí bylo od těchto domácností. Domácnosti, ve kterých je pouze jeden pracující, v 50 % zvolily odpověď, že mají nižší příjem jak 30 001 – 40 000 Kč.

Otázka č. 5 - Změnil se příjem rodiny kvůli pandemii koronaviru?

Obrázek 11 Graf k otázce č. 5

Zdroj: vlastní šetření

Změna příjmů kvůli pandemii

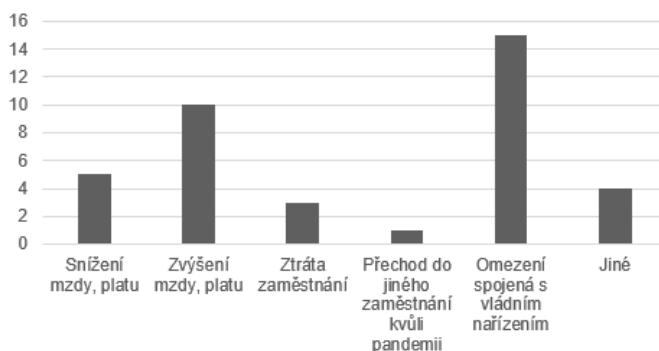
Jak je zřejmé z grafu, který zobrazuje odpovědi respondentů, 64 % respondentů uvedlo, že se jejich příjem nezměnil kvůli pandemii koronaviru či kvůli opatřením k zastavení šíření nákazy nemoci COVID-19. 37 % respondentů uvedlo, že se jejich příjem změnil. Respondenti, kteří odpověděli na otázku kladně, dostali doplňující otázku č. 6.

Otázka č. 6 - Z jakého důvodu se příjem domácnosti změnil?

Obrázek 12 Graf k otázce č. 6

Zdroj: vlastní šetření

Důvod změny příjmu

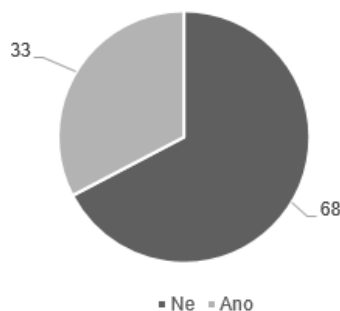
Pouze ti respondenti, kteří odpověděli u otázky č. 5, že se jejich příjem kvůli pandemii koronaviru změnil, dostali doplňující otázku. 37 respondentů odpovídalo na otázku, z jakého důvodu se jejich příjem změnil. Nejčastěji respondenti volili odpověď, že se jejich příjem změnil kvůli omezením spojených s vládními nařízeními, přesněji 39 % respondentů. Jelikož vláda zavedla opatření v oblasti maloobchodu a služeb, můžeme tak předpokládat, že tuto odpověď zvolili ti, kteří nadále nemohli vykonávat své povolání a přicházeli tak o své příjmy. Vláda ale také omezila provoz škol a školských zařízení, proto museli někteří rodiče pečovat o své dítě a čerpat ošetřovné. 5 respondentů (tj. 13 %) uvedlo, že se jejich příjem snížil, což ukazuje, že některé sektory koronavirus negativně ovlivnil, avšak 10 respondentů (tj. 26 %) odpovědělo, že se jejich příjem zvýšil, na čemž můžeme vidět, že i přes recesi ekonomiky si některé sektory výrazně polepsily a mohly svým zaměstnancům přidat či čerpat mimořádné odměny za nasazení zaměstnanců při pandemii. Mezi odpověď „jiné“ byl nejčastěji uveden důvod onemocnění COVID-19, díky čemuž domácnost přišla o část příjmu a také ošetřovného na studující dítě.

Otázka č. 7 - Musela rodina omezit některé ze svých výdajů?

Obrázek 13 Graf k otázce č. 7

Zdroj: vlastní šetření

Změna výdajů kvůli pandemii

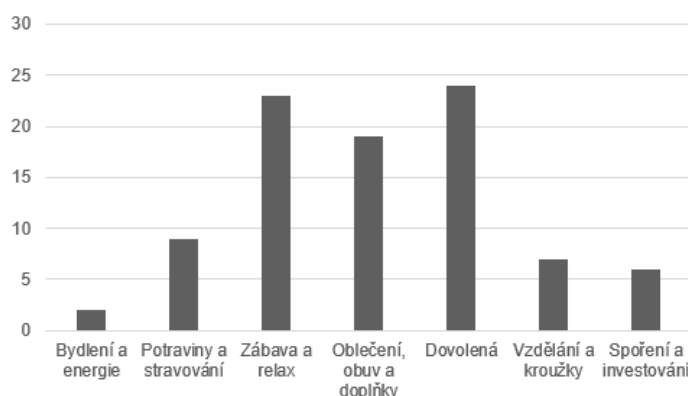
Jak je zřejmé z grafu, na kterém jsou zaznamenány odpovědi respondentů, 68 respondentů (tj. 67%) uvedlo, že se jejich výdaje nezměnily kvůli pandemii koronaviru či kvůli opatřením k zastavení šíření nákazy nemoci COVID-19. 33 respondentů (tj. 33 %) uvedlo, že se jejich výdaje v souvislosti s pandemií změnily. Respondenti, kteří odpověděli, že se jejich výdaje změnili, dostali doplňující otázku č. 8.

Otázka č. 8 - Jaké výdaje musela rodina kvůli pandemii omezit?

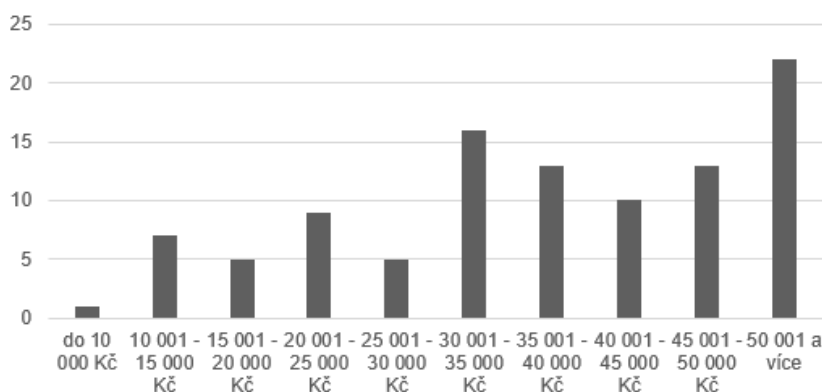
Obrázek 14 Graf k otázce č. 8

Zdroj: vlastní šetření

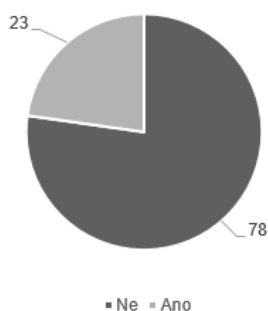
Kategorie výdajů, které musely domácnosti omezit

Pouze ti respondenti, kteří odpověděli v předešlé otázce, že se jejich výdaje změnily, dostali doplňující otázku, které konkrétní výdaje musela rodina omezit. Respondent mohl vybrat maximálně tři odpovědi. Z dotazníku vyšlo, že nejčastěji rodina omezila výdaje na dovolenou, konkrétně 27 %. Díky omezení cestování muselo mnoho občanů svoje dovolené odložit či zrušit, avšak peníze od cestovních kanceláří se jim nevrátily. Dovolená či rekreace je něco, co si nemůže dovolit každý občan a považuje se jako něco navíc, proto je vcelku logické, že pokud rodině vypadne příjem, výdaje na dovolenou budou jedny z prvních, které omezí. Druhou nejčtenější odpovědí byla zábava a relax, kterou zvolilo 23 dotázaných, což představuje 26 %. Tento výdaj nejčastěji omezily rodiny, ve kterých žijí 3 až 4 členové. Vzdělávání a kroužky musely omezit především rodiny, ve kterých žije 5 až 6 členů. Nejčtenější odpovědí u domácností, ve kterých žije 1 či 2 členové bylo, že omezily především oblečení, obuv a doplňky.

Otázka č. 9 - Jaký je průměrný měsíční čistý příjem Vaší domácnosti teď?**Obrázek 15 Graf k otázce č. 9***Zdroj: vlastní šetření***Čistý příjem k únoru 2021**

Nejčtenější odpovědí na otázku, jaký je průměrný měsíční čistý příjem domácnosti v únoru 2021, tedy skoro rok po pandemii, byla odpověď 50 001 a více. I před pandemií to byla nejčtenější odpověď. V otázce číslo 4 tuto odpověď zvolilo 23 respondentů a v této otázce ji zvolilo 22. Dvě rodiny si polepšily a pouze jedna rodina zvolila, že má skoro rok po pandemii menší příjem. Odpovídaly takto především domácnosti, kde jsou 3 pracující členové. Druhou nejčtenější odpovědí je, že příjem domácnosti je 30 001 – 35 000 Kč, což je změnou od příjmu před pandemií. Odpověď zvolilo 16 % respondentů a byla to nejčtenější odpověď u domácností, ve kterých je pouze jeden pracující. V otázce č. 4 tuto odpověď zvolilo též 16 % respondentů. Byla teď nejčtenější a to kvůli propadu u odpovědi 45 0001 – 50 000 Kč, kterou zvolilo o 5 respondentů méně. Nejvíce tuto odpověď volily domácnosti, ve kterých jsou 2 pracující členové, což se shoduje i s odpověďmi u otázky, jaký byl čistý průměrný měsíční příjem před pandemií. Stejně jako u odpovědi 30 001- 35 000 Kč zůstal stejný počet responzí i u odpovědi do 10 000 Kč. V ostatních případech se počty měnily průměrně o 2 responze.

Otázka č. 10 - Pobíral některý ze členů rodiny kvůli pandemii koronaviru a s tím spojená zařízení vlády podporu od státu?**Obrázek 16 Graf k otázce č. 10***Zdroj: vlastní šetření***Pobírání podpory od státu**

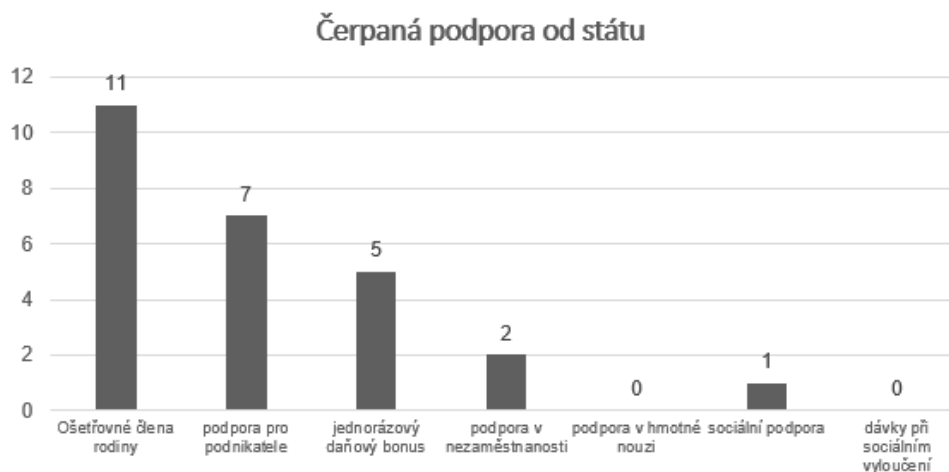
Na otázku, zda někdo ze členů rodiny pobíral podporu od státu kvůli pandemii koronaviru nebo s tím spojenými nařízeními vlády, 77 % respondentů odpovědělo, že nepobírali žádnou podporu od státu. Odpověď ano zvolilo 23 % respondentů. Tuto odpověď zvolilo 11 % domácností, ve kterých žijí 3 až 4 členové rodiny, především kvůli ošetřování dětí, kterým byly zavřeny školy,

a dále tuto odpověď zvolilo také 5 domácností, ve kterých žije 5 až 6 osob. Z domácností, kde žije 6 a více členů, pouze 2 čerpaly podporu od státu. Respondenti, kteří odpověděli kladně, dostali poslední doplňující otázku.

Otázka č. 11 - Které z dávek člen/členové rodiny pobírali?

Obrázek 17 Graf k otázce č. 11

Zdroj: vlastní šetření

Jak je z grafu zřejmé, nejčastější odpovědí bylo, že rodiny čerpaly podporu od státu ve formě ošetrovného. Nejčastěji tuto odpověď zvolily domácnosti, ve kterých žijí 3 nebo 4 členové rodiny. Ošetrovné mohli čerpat zaměstnanci v době uzavření škol nebo při nařízené karanténě, a to na dítě do 10 let, po dobu trvání mimořádných opatření. Na ošetrovném pro zaměstnance a pro OSVČ stát vyplatil za rok 2020 12 mld. Kč (MF, 2021 A). Odpověď, že domácnost čerpala podporu pro podnikatele, zvolilo 7 respondentů. Jednalo se především o kompenzační bonusy pro podnikatele, programy Antivirus nebo COVID. Tato odpověď šla ruku v ruce s odpovědí, že domácnost využila jednorázový kompenzační bonus ve výši 25 000 Kč. Kompenzační bonus měl pomoci zmírnit negativní dopady nemoci COVID-19 na OSVČ. Podporu v nezaměstnanosti čerpali 2 respondenti. Od začátku pandemie míra nezaměstnanosti rostla, meziročně se zvýšila o 1,2 procentního bodu a na konci roku 2020 dosahovala 3,2 %. (ČSÚ, 2021 B) Sociální podpory čerpal pouze jeden respondent, který žije v domácnosti s 5 až 6 členy. Podporu v hmotné nouzi ani dávky na sociální vyloučení nečerpali žádný z respondentů.

2.6.1 Shrnutí dotazníkového šetření

V této části bakalářské práce budou zhodnoceny a shrnuty výsledky dotazníkového šetření. Šetření se nejvíce zúčastnily domácnosti, ve kterých žijí 3 až 4 členové (tj. 52 %) a pouze 4 % byly domácnosti, ve kterých žije 6 a více členů. 47 % respondentů žije v domácnosti, ve které jsou 2 pracující členové, z čehož lze předpokládat, že nejvíce se dotazníkového šetření zúčastnily rodiny s jedním či dvěma dětmi.

Z výzkumu, kterého se zúčastnilo 101 domácností, vyplývá, že i když 23 % dotázaných odpovědělo, že se rozhodně cítí kvůli pandemii sociálně vyloučení a 26 % se cítí spíše vyloučení, nikdo z dotázaných nevyužil podpory státu při sociálním vyloučení. Co se týká příjmů, koronavirová pandemie příjmy rodin ovlivnila. 65 % rodin uvedlo, že je jejich příjem stejný jako

před pandemií. Avšak 26 % domácností se příjem zmenšil, průměrně o 8 000 Kč. U 5 rodin (13 %) se příjem zmenšil z důvodu snížení mzdy či platu, 3 respondenti ztratili zaměstnání ve spojení s pandemií koronaviru a 15 dotázaných ovlivnila omezení, která vydala vláda, aby zabránila šíření nemoci COVID-19. Dále 9 % rodin uvedlo, že je jejich příjem v době dotazníkového šetření větší než před pandemií, průměrně o 8 000 Kč. Toto zjištění odpovídá také výsledkům ohledně změny příjmů, kde 10 domácností uvedlo, že u nich došlo ke zvýšení mzdy či platu.

Ohledně omezení výdajů, u 20 % domácností došlo ke změně příjmů a také výdajů. U 13 % rodin došlo pouze k omezení výdajů. Rodiny omezily především výdaje na dovolenou a také na zábavu a relax. Domácnosti, ve kterých žijí 1, až 2 členové omezily především výdaje na oblečení, obuv a doplňky. Především rodiny, ve kterých žije 3, a více členů musely omezit výdaje na potraviny, konkrétně 9 rodin. Dvě rodiny si polepšily a pouze jedna rodina zvolila, že má skoro rok po pandemii menší příjem. Z dotazníkového šetření také vyplynulo, že 12 % domácností, u kterých došlo ke změně příjmu, využilo podpory od státu. 85 % těchto domácností muselo také omezit své výdaje. 11 % domácností do dotazníku zaznamenalo, že podporu od státu využily, avšak k změně příjmu kvůli pandemii koronaviru u nich nedošlo a pouze u dvou z těchto rodin došlo k omezení výdajů. Nejvíce čerpanou podporou od státu bylo u dotazovaných ošetřovné na člena rodiny. Zajímavé je, že 3 respondenti (tj. 3 %) uvedli, že kvůli pandemii přišli o své zaměstnání, avšak ani jeden z těchto respondentů nečerpal podporu v nezaměstnanosti. (Zdroj: vlastní dotazníkové šetření)

Závěrem můžeme říci, že z výsledků můžeme soudit, že pandemie koronaviru měla vliv jak na příjmy, tak výdaje domácností, které se zúčastnily dotazníkového šetření. Pandemie koronaviru spustila ekonomickou recesi, což mělo za důsledek, že se rodinám zmenšily příjmy a musely omezit své výdaje, jak potvrdilo i toto dotazníkové šetření. Avšak mezi respondenty byli i tací, kterým jejich příjmy vzrostly během koronavirové pandemie. Můžeme tedy vidět, že ne na všechny obory hospodářství dopadla koronavirová pandemie. Například ve stavebnictví, podle dat, které sesbíral Český statistický úřad, průměrná hrubá měsíční nominální mzda zaměstnanců ve stavebnictví v roce 2020 meziročně vzrostla o 3,5 %, i přesto že stavební produkce klesla o 7,7 %. (ČSÚ, 2021 C) Také průměrná hrubá měsíční nominální mzda vzrostla reálně o 3,8 %. (ČSÚ, 2021 A)

2.7 Predikce pro rok 2021

Státní rozpočet na rok 2021 byl schválen v průběhu prosince roku 2020, a to se schodkem 320 mld. Kč. Rozpočet počítal s příjmy 1 488,3 mld. Kč a s výdaji 1 808,3 mld. Kč. Jednalo se o menší příjmy a větší výdaje, než které byly schváleny na rok 2020. Ministryně financí Alena Schillerová rozpočet na rok 2021 okomentovala takto: „Rozpočet na rok 2021 je investicí do rychlého návratu k normálu. Za cenu vyššího zadlužení navyšuje výdaje na sociální zabezpečení, vědu, výzkum, školství nebo investice do fyzické infrastruktury.“ (Žurovec, 2020 E)

Během února vláda schválila novelu, která zvýšila schodek státního rozpočtu na 500 mld. Kč. Ke změně rozpočtu došlo především kvůli snížení efektivního zdanění u daně z příjmu fyzických osob a to z 20,1 % na 15 % a také díky zvýšení slevy na poplatníka o 3 000 Kč. Stát také počítá s vyššími výdaji, především výdaje na podporu podnikání pomocí programů. V novele bylo schváleno vyplacení 12,2 mld. Kč na odměny zdravotníkům, kteří byli vytiženi při druhé vlně

pandemie, a také byla uvolněna částka na nákup vakcín ve výši 7 mld. Kč. Stát tedy momentálně počítá s predikcí, že hospodaření státu skončí hůř než v předešlém roce. (Žurovec, 2021)

Tabulka 15 Předpokládaný vývoj státního rozpočtu

	2021	2022	2023
Příjmy	1386,00	1379,00	1431,00
Výdaje	1886,00	1665,00	1683,00
Saldo	-500,00	-286,00	-252,00

Zdroj: MF B, (2021), vlastní zpracování

Co se týká predikce do dalších let, ministerstvo financí počítá s příjmy a výdaji, které jsou uvedeny v tabulce č. 15. Předpokládá se, že by se saldo státního rozpočtu mělo v průběhu let snižovat, především díky vyšším příjmům. Hlavní ekonom společnosti Deloitte David Marek předpokládá v roce 2021 růst ekonomiky díky vzkříšení zahraniční poptávky. Také předpokládá postupné posílení české koruny, avšak pokud se pandemická situace zlepší. (Marek, 2021) Pro příklad analytici Helena Horská a Petr Dufek predikovali, že v roce 2021 míra nezaměstnanosti postupně poroste, a to i přes státní podporu. Uvedli, že podle nich státní podpora spíše problém oddálila a po jejím ukončení může být nárůst nezaměstnanosti skokový. Ohledně míry inflace analytici očekávali podstatně nižší inflaci pod úrovní 2,5 % v průměru. (Sovová, 2021) Také analytici ČSOB se snažili odhadnout výhled české ekonomiky, kdy předpokládají během roku 2021 oživení české ekonomiky, zpomalení tempa zdražování zboží a návrat ekonomiky na předkrizovou úroveň. (Madle, 2020) Můžeme tedy předpokládat, že pokud poroste proočkovanosť obyvatel České republiky a dojde k rozvolňování restrikcí spojených s koronavirovou pandemií, česká ekonomika se ožíví, čímž by se mohla zlepšit i situace státního rozpočtu.

Závěr

Předkládaná bakalářská práce se zabývala souvislostmi mezi pandemií koronaviru a státním rozpočtem České republiky za rok 2020 a jejím hlavním cílem bylo zkoumat vliv pandemie na zmíněný státní rozpočet. Dílčím cílem bylo také zkoumat vliv pandemie na ekonomickou a sociální situaci rodin.

Teoretická část práce byla především určena veřejným financím, různým pohledům na ně, jejich vymezení, ale také jejich funkcím a významu. Také byly představeny jednotlivé veřejné rozpočty, jejich příjmy a výdaje. Podrobně byla v teoretické části popsána rozpočtová soustava České republiky, především státní rozpočet, jeho hlavní znaky, funkce a rozpočtové zásady. Závěr teoretické části byl věnován rozpočtovým deficitům s jejich rozdělením na strukturální a cyklické a jejich řešení.

Praktická část se nejprve zabývala hlavním cílem bakalářské práce. Byl představen státní rozpočet České republiky na rok 2020, především jeho příjmová a výdajová strana. Poté byla představena koronavirová pandemie a to obzvláště její definice a nastínění dopadu na státní rozpočet. Nejprve se praktická část zabývala analýzou příjmové strany státního rozpočtu a jejich vývoj během roku 2020. Od března 2020 byl popsán vývoj příjmů, jak byly postupně upravovány novelami a jak se měnily od původních plánů. Celkově byly příjmy státního rozpočtu během roku upraveny třemi novelami, kdy byly příjmy sníženy z původních 1 578, 12 mld. Kč až na částku 1 364,82 mld. Kč, tedy o 213 mld. Kč méně. Celkové příjmy klesly meziročně o 47,7 mld. Kč na 1 475,48 mld. Kč, ačkoliv se předpokládalo, že budou příjmy meziročně vyšší. Z analýzy můžeme říct, že zvláště opatření, která byla zavedena na zmírnění dopadu koronavirové pandemie vedla k výrazným propadům především daňových příjmů, které poklesly o 4,4 %. Prominutí červnových záloh a také možnost stanovení individuálních záloh se podepsalo především na poklesu inkasa daně z příjmů právnických osob, kde byl pokles o 12,2 %. Na inkasu se negativně promítl pokles maloobchodních tržeb, ale také uzavření stravovacích zařízení a sportovních a kulturních akcí. Inkaso spotřebních daní, které meziročně pokleslo o 2,5 %, negativně poznamenaly restrikce, díky kterým výrazně ubyly přepravní výkony, ale také zavřená stravovací zařízení a omezení cestovního ruchu.

Výdaje státního rozpočtu byly též v praktické části analyzovány od měsíce března. Z analýzy vyplynulo, že vliv koronaviru na výdaje byl zásadní. Také výdaje musely být upraveny třemi novelami. Byla navýšeny z částky 1 618, 19 mld. Kč až na částku 1 864,82 mld. Kč. Díky opatřením, které stát přijal na zmírnění dopadu koronavirové pandemie byly výdaje meziročně vyšší o 291,2 mld. Kč. Největší změny poznamenaly sociální dávky, které byly meziročně vyšší o 85,25 mld. Kč a to především díky valorizaci důchodů, jednorázového příspěvku pro důchodce, ale také vzrostla výplata dávek nemocenského pojištění a to meziročně o 16,4 mld. Kč. Dále se ve výdajích promítla přímá podpora vyplácená podnikatelům v rámci programů Antivirus, COVID Nájemné či COVID Ubytování. Také platba veřejného zdravotního pojištění za státní pojištěnce vzrostla meziročně o 25,4 mld. Kč a to především zvýšením měsíční platby na jednoho pojištěnce. V rámci poskytnuté pomoci v souvislosti s dopady pandemie COVID-19 jako jsou přímá opatření pro občany a firmy, odklady záloh daní, nebo podpořené úvěry stát vyplatil 283,4 mld. Kč.

Co se týká analýzy deficitu státního rozpočtu, ten reflektuje hospodaření státu. Jde o nejhorší výsledek od vzniku České republiky. Rozpočet po třech novelách počítal s deficitem 500 mld. Kč a to z původních 40 mld. Kč. Nakonec byl skutečný deficit 367,4 mld. Kč. Na nižší než plánovaný schodek přispěly především příjmy. Schodek státního rozpočtu stát financoval z prodeje Dluhopisů Republiky, kterých bylo prodáno za více než 15 mld. Kč a také z úvěru od Rozvojové banky Rady Evropy. Díky vydávání státních dluhopisů vzrostl státní dluh na rekordních 2,05 bilionu Kč. Z provedené analýzy je jasné, že pandemie koronaviru měla na průběh státního rozpočtu 2020 zásadní vliv, a to především na výdaje, které by kdyby se pandemie nekonala, nebyly tak astronomicky vysoké.

Dílčím cílem bakalářské práce bylo posoudit, jaký dopad měla koronavirové krize na ekonomickou a sociální situaci rodin na Vysočině. Za pomoci dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 101 domácností, byla sesbírána data, ze kterých se následně provedla analýza hospodaření rodin během krize. Zkoumaly se jejich příjmy, výdaje, ale také zda rodiny využily podporu. Ze sbíraných dat vyplynulo, že se šetření zúčastnily především rodiny, ve kterých žijí 3 až 4 členové a 2 z toho jsou pracující. Co se týká sociálního vyloučení, ze zkoumání vyplynulo, že 44 % dotazovaných se necítí sociálně vyloučeno. Rodiny, ve kterých žije 6, a více členů volily pouze odpovědi, že se necítí sociálně vyloučeny. 49 % dotázaných odpovědělo, že se cítí kvůli pandemii sociálně vyloučeni, avšak nikdo z dotázaných nevyužil podpory státu při sociálním vyloučení. Z analýzy vyplynulo, že koronavirová pandemie jak příjmy, tak výdaje rodin ovlivnila. 65 % domácností uvedlo, že je jejich příjem stejný jako pandemií, u 26 % domácností se příjem zmenšil průměrně o 8 000 Kč a pouze 9 % rodin zaznamenalo zvýšení příjmu. Co se týká výdajů, 33 % rodin muselo omezit své výdaje kvůli pandemii, a to především výdaje na dovolenou, zábavu a relaxaci či na oblečení, obuv a doplňky. Z dotazníkového šetření také vyplynulo, že 12 % domácností, u kterých se došlo ke změně příjmu, využilo podpory od státu. Jinak nejvíce čerpanou podporou od státu bylo u respondentů ošetřovné na člena rodiny. Pozoruhodné je, že 3 respondenti (tj. 3 %) uvedli, že kvůli pandemii přišli o své zaměstnání, avšak ani jeden z těchto respondentů nečerpal podporu v nezaměstnanosti. Můžeme tedy říci, že pandemie koronaviru měla vliv jak na příjmy, tak i na výdaje rodin, které se zúčastnily dotazníkového šetření. Jelikož pandemie spustil ekonomickou recesi, některé rodiny se musely uskromnit a přišli i o část svých příjmů. Avšak někteří dotázaní zaznamenali růst svých příjmů, například díky mimořádnému nasazení při pandemii.

Seznam použité literatury

BREZOVSÁ, Katka. Česko má schválený rozpočet na rok 2020, schodek je 40 miliard. Český rozhlas [online]. 5. 12. 2019 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/cesko-ma-schvaleny-rozpocet-na-rok-2020-schodek-je-40-miliard-8113662>

CEB - Rozvojová banka Rady Evropy. Ministerstvo financí České republiky [online]. [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/ceb-rozvojova-banka-rady-evropy-11647>

ČSÚ A. Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2020: Průměrná mzda vzrostla reálně o 3,8 %. Český statistický úřad [online]. 08. 03. 2021 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2020>

ČSÚ B. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - prosinec 2020. Český statistický úřad [online]. 29. 1. 2021 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-prosinec-2020>

ČSÚ C. Stavebnictví - prosinec 2020: Stavební produkce v roce 2020 klesla o 7,7 %. Český statistický úřad [online]. 8. 2. 2021 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/stavebnictvi-prosinec-2020>

ČT24. Schodek rozpočtu za rok 2020 dosáhl 367,4 miliardy korun. Přes dvě stě miliard si ukousl koronavirus. Česká televize [online]. 5. 1. 2021 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3250426-sledujte-brifink-ministerstva-financi-k-vysledkum-statniho-rozpocet-za-rok-2020>

ČTK a IDNES.CZ. Schodek rozpočtu by byl rekordní i bez pandemie, stoupl na 205 miliard Zdroj: IDNES.cz [online]. 3. 8. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/schodek-rozpocet-rust-cervenec.A200803_142038_ekonomika_svob

ČTK a IDNES.CZ. Státní dluh Česka nadále bobtná. Každý občan už dluží 191 000 korun. IDNES.cz [online]. 12. 2. 2021 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/statni-dluh-finance-zadluzeni-hdp-ministerstvo-financi-krize.A210212_160655_ekonomika_rts

ČTK. Příjmy z daní rostou. Na DPH stát meziročně vybral o 8,3 procenta více. IDNES.cz [online]. 13. 1. 2019 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/stat-loni-vybral-na-danich-vice-na-dph-ziskal-o-8-3-pct-vice.A190113_085324_domaci_onkr

DOCHVÁT, Bc. Martin. Analýza vývoje příjmů a výdajů rozpočtu v ČR v letech 1993–2015 s vlivem na strukturu státního rozpočtu a ekonomický vývoj [online]. Jindřichův Hradec, 2017 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: https://vskp.vse.cz/69248_analyza_vyvoje_prijmu_avydej_u_statniho_rozpocet_vcr_vletech_1993_2015_svlivem_na_strukturu_statniho_rozpocet_aekonomicky_vyvoj. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Doc. Ing. Jitka Peková, CSc.

- DUBSKÁ, CSc., Ing. Drahomíra. Quasi mandatorní výdaje. Český statistický úřad [online]. 31. 12. 2004 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20537848/1525-04-06.pdf/13e19acb-c3dd-4794-8ce3-292e74245931?version=1.0>
- DVOŘÁK, Pavel. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-075-1.
- GAC SPOL. S R. O. VYBRANÉ POJMY: Sociální vyloučení. Evropský sociální fond [online]. [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/mapa/pojmy.html>
- HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAYTOVÁ. Veřejné finance. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-807-3574-970.
- HAMPL, M. 2001. Teorie byrokracie v pojetí Williama A. Niskanena. Politická ekonomie, 49, .
- HLEMER, MUDr. Ivo. Co konkrétně znamená vyhlášený stav pandemie? AVENIER [online]. [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://www.ockovacentrum.cz/cz/co-znamena-stav-pandemie>
- HOLUB, Petr. Koronavirus v ekonomice. Češi patří k nejvíc zasaženým. Český rozhlas [online]. 25. 11. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/petr-holub-koronavirus-v-ekonomice-cesi-patri-k-nejvic-zasazenym-8369054>
- HOVORKA, Michael. Schodek státního rozpočtu za rok 2009 je 192,5 miliardy korun. Podnikatel.cz [online]. 4. 1. 2010 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/schodek-za-rok-2009-je-192-5-mld/>
- HOVORKOVÁ, Kateřina. "Babišovné" 5000 korun už plní peněženky seniorů. Správa postupně rozesílá 15 miliard. Aktuálně.cz [online]. 30. 11. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/socialni-sprava-zacala-vyplacet-rouskovne-duckodcum/r~4b60a93a330511eb80e60cc47ab5f122/>
- IDNES.cz. A Světová zdravotnická organizace vyhlásila globální pandemii koronaviru. IDNES.cz: Zpravodajství [online]. 11. 3. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/who-svetova-mezinarodni-organizace-koronavirus-pandemie.A200311_173500_zahranicni_bro
- KLAUS, Václav. Obhajoba zapomenutých myšlenek. 2., aktualiz. vyd. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0645-1.
- KODEDOVÁ, Olga. Veřejné rozpočty [online]. Brno, 2005 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/imza5/text.pdf>. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Mgr. Ing. Aleš Borkovec.
- LAJTKEOVÁ, Eva. Veřejné finance v České republice. 2. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2007. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-86342-74-0.
- LIŠKA, Václav. Makroekonomie. 2. vyd. [Praha]: Professional Publishing, c2004. ISBN 80-864-1954-1.
- MADLE, Patrik. V roce 2021 se česká ekonomika vrátí k růstu, jeho sílu ovlivní už letošní Vánoce. ČSOB [online]. 9. 12. 2020 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/-/tz201209?redirect=%2Fportal%2Fcsob%2Fservis-pro-media%2Ftiskove-zpravy>

MAREK, David. Výhledy české ekonomiky pro rok 2021: Růst HDP o 2,8 %, rozhodnou restriktce i ochota dále podnikat. Deloitte [online]. 2021 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/about-deloitte/articles/vyhledy-ceske-ekonomiky-pro-rok-2021.html>

MAŠÁTOVÁ, Ing. Mgr. Zuzana. Termíny pro podání a zaplacení některých daní bez sankcí se posouvají. Finanční správa [online]. 1. 9. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pokladni-plneni-sr-39333>

MF A, Sekce veřejné rozpočty. Státní rozpočet 2020 v kostce: kapesní příručka Ministerstva financí ČR [online]. Praha: Ministerstvo financí, Letenská 15, Praha 1, 2020 [cit. 2021-02-21]. ISBN 978-80-7586-039-2. Dostupné z: www.mfcr.cz/rozpocet-v-kostce

MF A. Plnění státního rozpočtu ČR za leden až prosinec 2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. 5. 1. 2021 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/pokladni-plneni-sr-40434>

MF B, Plnění státního rozpočtu ČR za leden až duben 2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. 4. 5. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pokladni-plneni-sr-38385>

MF B. Státní rozpočet 2021 v kostce kapesní příručka Ministerstva financí ČR. Ministerstvo financí České republiky - Sekce veřejné rozpočty [online]. 2021 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2021-41404>

MF C, Plnění státního rozpočtu ČR za leden až květen 2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. 1. 6. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pokladni-plneni-sr-38619>

MF D, Plnění státního rozpočtu ČR za leden až červen 2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. 1. 7. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pokladni-plneni-sr-38899>

MF E, Plnění státního rozpočtu ČR za leden až červenec 2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. 3. 8. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pokladni-plneni-sr-39131>

MF F, Plnění státního rozpočtu ČR za leden až srpen 2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. 1. 9. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pokladni-plneni-sr-39333>

MF G, Plnění státního rozpočtu ČR za leden až září 2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. 1. 10. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pokladni-plneni-sr-39597>

MF H, Plnění státního rozpočtu ČR za leden až říjen 2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2. 11. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pokladni-plneni-sr-39597>

MF I, Plnění státního rozpočtu ČR za leden až listopad 2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. 1. 12. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pokladni-plneni-sr-40094>

MF J. Měsíční pokladní plnění státního rozpočtu v roce 2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. 3. 2. 2020 [cit. 2021-5-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocet/2020/mesicni-pokladni-plneni-statniho-rozpocet-37413>

MF K. Občané v předvánočním upisovacím období nakoupili Dluhopisy Republiky za více než 5 miliard korun. Ministerstvo financí České republiky [online]. 13. 12. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.sporicidluhopisycr.cz/cs/aktuality/2020/rekordni-zajem-o-dluhopis-republiky-vysl-1305>

MPO. Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost rozdělí podnikatelům v závěrečném kole výzev 12 miliard korun. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. 11. 8. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost-rozdeli-podnikatelum-v-zaverecnem-kole-vyzev-12-miliard-korun--256151/>

MPSV. Antivirus - podpora zaměstnanosti. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 27. 4. 2021 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/antivirus>

MZCR. Dopady krize způsobené koronavirem SARS-CoV-2 a duševního zdraví populace ČR -: zpráva pracovní skupiny Rady vlády pro duševní zdraví. Ministerstvo zdravotnictví České republiky [online]. [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2020/01/Dopady-krize-zp%C5%AFsoben%C3%A9-koronavirem-SARS-CoV-2-a-du%C5%A1evn%C3%ADho-zdrav%C3%AD-populace-%C4%8CR.pdf>

NKÚ. Stát podcenil přípravu na pandemii. Nákupy ochranných pomůcek provázel chaos, výrazné cenové rozdíly, nedostatky v jejich kvalitě i problémy s dopravou. Nejvyšší kontrolní úřad [online]. 22. 3. 2021 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/stat-podcenil-pripravu-na-pandemii-nakupy-ochrannych-pomucek-provazel-chaos--vyrazne-cenove-rozdily--nedostatky-v-jejich-kvalite-i-problemy-s-dopravo-id11735/>

NOHL, Radek. Ministerstvo řeklo, na kolik vyšla Česko pandemie koronaviru. Seznam Zprávy [online]. [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ministerstvo-řeklo-na-kolik-vysla-cesko-pandemie-koronaviru-134513>

OŠLEJŠKOVÁ, Bc. Martina. Národní fond [online]. Brno, 2011 [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/azww2/DP_Oslejskova_M.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Doc. PhDr. Jan ŠELEŠOVSKÝ, CSc.

PEKOVÁ, Jitka. Veřejné finance: úvod do problematiky. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-358-4.

Saldo státního rozpočtu za leden 2020 dosáhlo -8,0 mld. Kč. Měsíční pokladní plnění státního rozpočtu v roce 2020 [online]. [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pokladni-plneni-sr-37380>

SCHILLEROVÁ, PH.D., JUDr. Alena. Odhad příjmů do rozpočtu nepodceňujeme. Ministerstvo financí České republiky [online]. 13. 8. 2019 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z:

<https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2019/odhad-prijmu-do-rozpocet-nepodcenujeme-35900>

SCHILLEROVÁ, PH.D., JUDr. Alena. Tweet. Twitter [online]. 8. 12. 2020 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z:

https://twitter.com/alenaschillerov/status/1336327770536722441?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1336327770536722441%7Ctwgr%5E%7Ctwcon%5Es1&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.seznamzpravy.cz%2Fclanek%2Fkupte-si-dluhopis-poslouchejte-ministryne-schillerova-ma-tip-na-darek-133020

SOVOVÁ, Eva. PROGNOZA ANALYTIKŮ: Co čeká v roce 2021 naše peněženky a domácnosti. IDNES.cz [online]. 4. 1. 2021 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/prace-a-podnikani/ekonomika-domacnosti-mzdy-ducody-nezamestnanost-uspory-koronavirus-prognoza-petr-dufek-helena-horsk.A201229_123444_podnikani_sov

ŠPAČKOVÁ, Iva a Adam BOROVI. Jak covid zdecimoval služby. Grafy ukazují, že každá osmá živnost zmizela. Seznam Zprávy [online]. 11. 3. 2021 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/covid-vycistil-sluzby-kazda-osma-zivnost-zmizela-tretina-zestihlela-146590?fbclid=IwAR2sJ2SSyJo7jzi9KvbBaCLvplffCOuhHdzfyHatYPxd2r3PX_gqcXTepfM

ŠTĚPANYOVÁ, Ing. Gabriela. Vláda schválila zvýšení plateb za státní pojištění. Ministerstvo zdravotnictví České republiky [online]. 20. 4. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/vlada-schvalila-zvyseni-plateb-za-statni-pojistenci/>

ŠULOVÁ, Kateřina. Stát hospodařil ke konci března se schodkem 44,7 miliardy korun. Zájem o jeho dluhopisy je značný. Česká televize [online]. 1. 4. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3070456-stat-hospodaril-ke-konci-brezna-se-schodkem-447-miliardy-korun-zajem-o-jeho>

VLÁDA ČR. Vláda schválila návrh rozpočtu na rok 2020, počítá s nárůstem platů, důchodů, rodičovské i výdajů na obranu či investice. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY [online]. 16. 9. 2019 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-schvalila-navrh-rozpocet-na-rok-2020--pocita-s-narustem-platu--ducodu--rodicovskeho-prispevku-i-vydaju-na-obranu-ci-investice-176172/>

WHO - World Health Organization. Coronavirus disease (COVID-19): Q&A [online]. 12 October 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19#:~:text=symptoms>

ŽUROVEC, Ing. Michal. A Saldo státního rozpočtu za leden až březen 2020 dosáhlo 44,7 mld. Kč. Ministerstvo financí České republiky [online]. 1. 4. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pokladni-plneni-sr-38056>

ŽUROVEC, Ing. Michal. B Sněmovna schválila novelu Zákona o státním rozpočtu na rok 2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. 1. 4. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/vlada-schvalila-novelu-zakona-o-statnim-37959>

ŽUROVEC, Ing. Michal. C Poslanci schválili aktualizovanou novelu státního rozpočtu na rok 2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. 22. 4. 2020 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/poslanci-schvalili-aktualizovanou-novelu-38281>

ŽUROVEC, Ing. Michal. D Výhodná půjčka od Rozvojové banky Rady Evropy pomůže v boji s koronavirem. Ministerstvo financí České republiky [online]. [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/vyhodna-pujcka-od-rozvojove-banky-rady-e-38488>

ŽUROVEC, Ing. Michal. E Rozpočet na rok 2021 schválen. Ministerstvo financí České republiky [online]. 19. 10. 2020 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/rozpocet-na-rok-2021-schvalen-39709>

ŽUROVEC, Ing. Michal. Novela zákona o státním rozpočtu zohledňuje snížení daňové zátěže i vyšší pomoc podnikatelům. Ministerstvo financí České republiky [online]. 15. 2. 2021 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/novela-zakona-o-statnim-rozpocetu-zohledn-40911>